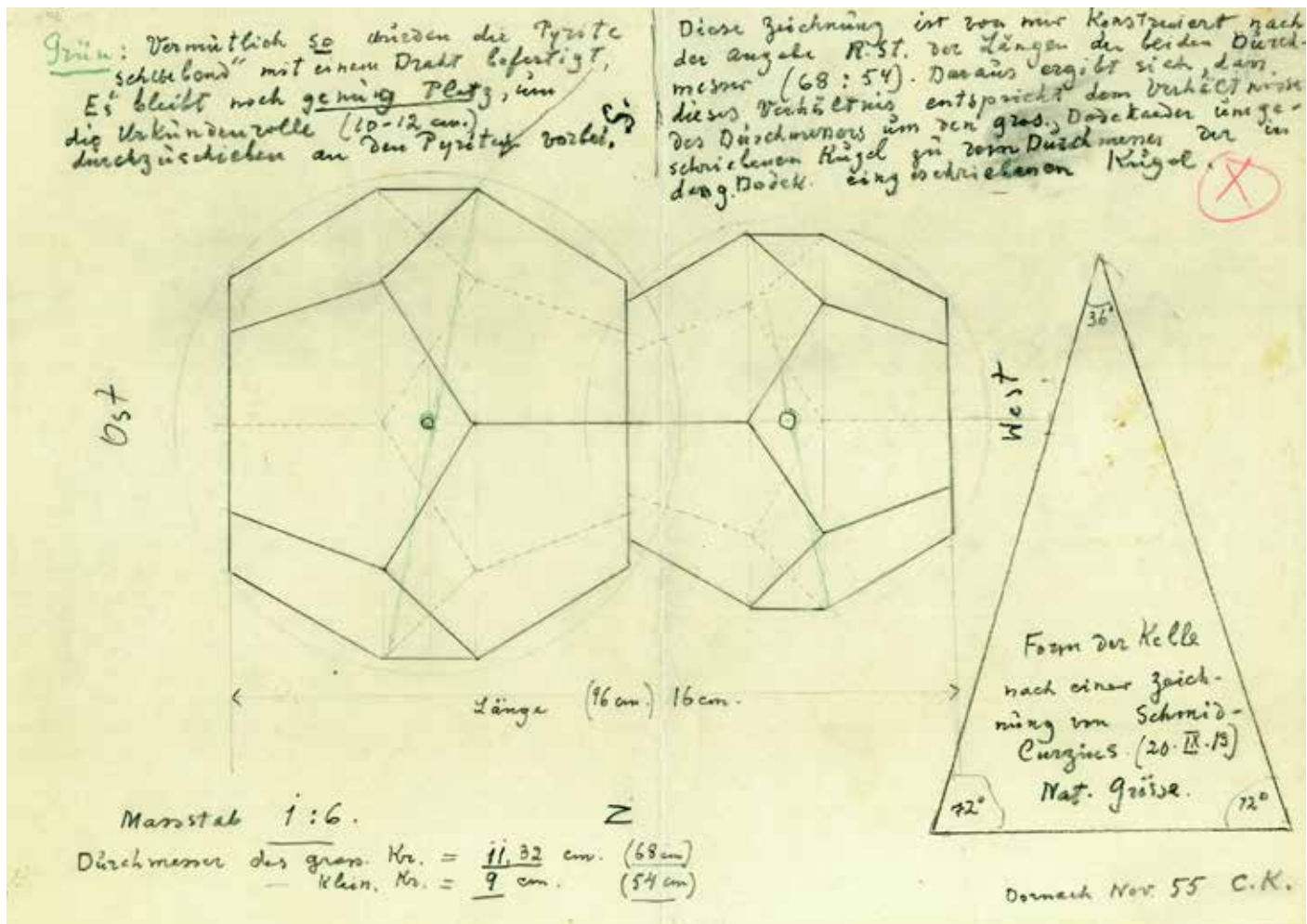

Forum Antroposofi

4

NOTISER

6

SAMTAL

Levande historia del 1

Red. Tobias Ossmark

12

ERFARENHET MEDITATION

Meditation konkret

Corinna Gleide

Reflektioner om meditation

Mats-Ola Ohlsson

Kurser i meditation

Anna Hallström

16–17

BILDUPPSLAGET

18

KRÖNIKA

Motiv i arbetet med sin självbiografi

Christhild Ritter

Betjänten

Louise Ejefors

Sommarkonsert

Brigitte Deck

Steg mot inkludering under Majdagarna

Göran Nilo

22

KRÖNIKA FORTS

Förening för eurytmi- pedagogik grundad

Maria Linden

Antroposofiska världssällskapet

Ulrike von Schoultz

23

BOOK

Människans mitt

Göran Fant

Lenins sista strid

Rolf Edblom

25

TILL MINNE

Amanda Huircan-Martinez

Carolin Hedman, Mats-Ola Ohlsson

26

KALENDARIUM

32

ARKIVÖGONBLICK

Själens rop

Dick Tibbling,
Mats-Ola Ohlsson

Kvällen den 20:e september 1913 förrätades grundstensläggningen av den första Goetheanumbyggnaden, den byggnad som i sin konstnärliga utformning skulle tjäna det antroposofiska arbetet och vara ett synligt uttryck för antroposofin. Det hade regnat kraftigt hela dagen, men på kvällen hade regnet avtagit och endast ett lätt duggregn föll vid själva ceremonin. I fjärran mullrade åskan och himmlen lystes upp av blixtar. En liten skara medlemmar hade samlats på kullen i Dornach på den uppblöta och leriga marken.

Den grundsten som lades ned vid detta tillfälle bestod av en större och en mindre pentadodekader av koppar som hade sammanfogats till en enhetlig form. Den mindre delen lades i västlig- och den större i östlig riktning.

Rudolf Steiner höll ett tal där han beskrev att mänskligheten hade kommit till ett stadium i evolutionen där den hade förlorat sitt sammanhang med sitt andliga ursprung, med makrokosmos. Men i själens djup finns ett rop av längtan efter anden. Ett rop som ofta inte kommer upp i medvetandet men som likväl finns där. Om inte denna längtan får ett svar så kommer själarna så småningom att förtorka. Antroposofins uppgift är att ge

ett svar på denna längtan genom att väcka strävan efter en ny kunskap, en ny uppenbarelse som själarna törstar efter.

Under sitt tal läste Rudolf Steiner för första gången det språk som han betecknade som det "kosmiska fader vår". I detta uttrycks människans förlorade sammanhang med sitt andligt/kosmiska ursprung.

Det Antroposofiska Sällskapets årstema är det mänskliga jagets utveckling i ett perspektiv som anknyter till grundstensläggningen 1913. Människans förlorade sammanhang med sitt ursprung utgör förutsättningen för att det jordiska jagmedvetandet skall kunna uppstå.

Överallt inställer sig idag frågan om jagets natur. Är människan bara en produkt av sina genetiska anlag och omvärldens inflytande? Är hon själv ansvarig för sina viljeimpulser och handlingar eller uppstår dessa av för människan opåverkbara verkningar i hjärnan? Hur finner jaget en bro över till den andra människan, kan hon uppfatta något av den andres jagväsen?

Det mänskliga jaget är nålsögat och den brännpunkt utifrån vilken gemenskap och samhälle gestaltas. Frågan om jagets väsen är ett uttryck för det som Rudolf Steiner kallar för medvetenhets-själens tillstånd, vilket innebär ett lös-

görande från alla slags bindningar både från gudomliga och mänskliga auktoriteter och traditioner.

Denna "frihetens" tidsålder utgör den historiska förutsättningen för antroposofin.

Nutidsmänniskan har i allmänhet en helt självklar upplevelse av den egna frihetens och viljans realitet. Samtidigt har man teoretiska föreställningar som förnekar detta genom att inordna allting i naturlagbundenheter dvs. ofrihet och determinism.

I de så kallade ledsatserna skriver Rudolf Steiner: "Den fria verksamheten som utgår från människans inre framstår som ett alldeles elementärt resultat av mänsklig självakttagelse. Det får man inte förneka utan bör sätta det i samklang med insikten om det allmänna orsaksförhållandet inom naturens ordning. Att inte erkänna andens impuls i människans inre utgör det största hindret för att uppnå insikt i den andliga världen. Ty att inordna det egna väsendet i natursammanhangen innebär att avleda själsblicken från det egna väsendet. Men man kan inte tränga in i den andliga världen, om man inte först fattar anden där den är omedelbart given, nämligen i en fördomsfri självakttagelse."

Röken har lagt sig

Jostein Hertwig,
ordförande för stiftelsen Nibble Gård

Röken har lagt sig efter branden på Nibble Gård.

Den anrika stora ladugården brann helt ner natten den 22 mars i år. 73 djur brann inne och alla jordbruksmaskiner förstördes. Järna Mejeri totalförstördes. Hästarna, fåren och ett tjugotal kvigor och kalvar räddades. Inga människor skadades.

Nu är platsen snart städad. En ny hönsflock, skänkt av grannarna, letar ivrig efter mat. Ungdjuren har tagits omhand av Holger på Ytter Eneby. Bönderna, medarbetarna på Naturbruksgymnasiet och styrelsen i Nibblestiftelsen gör ett gemensamt arbete med vision och planer för nyuppbyggnad av gårdsverksamheten. Här ett utdrag från visionsarbetet:

Nibble Gård ska vara en plats för utveckling av det biodynamiska arbetet. Den ska utvecklas allt mera mot att vara en självförsörjande ”gårdsindividualitet” där alla delar ingår som en helhet. Vatten, skogen, ängar, stränder, betesmark och åkrar med gårdsplanen och byggnaderna som hjärtat. Det ska finnas en mångfald av växter och djur men även verksamheter och människor. Gården ska vara basen för utbildningsverksamhet och då är det i första hand ett naturbruksgymnasium, Järna Naturbruksgymnasium (JN). JN ska vara en plats där helhetstänkandet och ett ekologisk synsätt ska råda inom alla områden. Vi vill förbinda kultur och natur i undervisning och praktik.

Ett tillfälligt mejeri som initiativ av jordägare och bönder på platsen kan vara i gång till sommaren med mjölken från Holger.

Stort tack till alla, både från när och fjärran, som har hjälpt till och som stödjer vårt arbete.

Om du vill bidra med pengar kan du sätta in dem på Nibblestiftelsens plusgiro 43 88 84-9 som är kopplat till Ekobanken. Skriv gärna om du vill bidra till något särskilt: A. ”Ko” - pengarna används till att köpa djur, B. ”Mjolk” - pengarna används till att bygga ett provisoriskt mejeri, C ”Byggnad” - pengarna används till att utforma en ny ladugård, D ”Allt”.

Ta gärna kontakt: nystart@nyanibblegard.se

Mr. Pisa

Göran Nilo

Den tidigare waldorfeleven Andreas Schleicher är tysk medborgare och bor i Frankrike och har sitt kontor i OECD-byggnaden centralt i Paris. Han är far till tre barn som alla går i waldorfskola. Han beskrivs som hjärnan bakom PISA-undersökningarna och är chef för OECD's analysavdelning. Andreas Schleicher har utvecklat dessa undersökningar, skriver om dem och när han vart tredje år ger ut ännu en OECD-rapport, ger det genljud i hela världen. För i rapporterna framgår klart vilket lands elever som klarar sig bäst, sämst eller mitt emellan.

Han är som sagt själv tidigare waldorfelev. Hur hänger det ihop med rollen som den internationelle "Mr examen" som rangordnar land, skolsystem och elever och sätter siffror på deras färdigheter?

"De två tingen går fint ihop... jag är medveten om att PISA-undersökningarna ibland misstolkas som att de är en slags nationella examina. Men det är en felaktig tolkning. Vi undersöker om 15-åriga elever förmår bruka sitt vetande, om de kan analysera, tänka självständigt, om de kan fortsätta lära livet ut, om de kan kommunicera och om de är rustade för framtidens krav. Och just där behöver waldorfskolorna inte vara nervösa. I framtidens PISA-undersökningar kommer vi att kunna bryta ner talen på enskild skolnivå, vilket jag föreställer mig kommer att vara en fördel för waldorfskolorna. Jag tror att de kommer att ha goda resultat" säger Andreas Schleicher .

Om sin egen skolgång säger han: "jag älskade att gå i waldorfskola. Mina lärare var engagerade, duktiga på att se barnens olikheter..." – "Vi lärde oss tänka utöver de vanliga gränserna... ställa frågor... Våra böcker var mycket viktiga. I traditionella skolor lär du dig det som står i böckerna, men när du tillverkar din egen lärobok, som vi gjorde, lär du att lära..."

Källa: Läs mer i den mycket intressanta intervjun i Bestyrrelseposten nr 65, 5 februari 2013, sid 7-10, som du hittar på www.lilleskolerne.dk

Summer of Soil

Källa: summerofsoil.se

"The time has come to work together like never before to save our soils."

Summer of Soil är en fem veckors tvärvetenskaplig kurs (7 juli - 9 augusti i Järna) för att inspirera till samarbete och starta en rörelse för att upprätthålla och återuppbygga jorden.

Programmet bjuder på en rad praktiska jordrelaterade kurser, en utställning av hållbara odlingsmetoder och the Living Soil Forum som är en femdagars konferens för att gå från ord till handling.

Utställningen (15 juni - 15 augusti i Järna) samverkar med aktiviteterna kring Summer of Soil och syftar till utbildning och ökat medvetande om jordmånens tillstånd, både i ett globalt och i ett lokal sammanhang. Utställningen är öppen för allmänheten och är tänkt att attrahera besökare från både när och fjärran.

Levande historia del I

Red. Tobias Ossmark

FORUM startar här en artikelserie med "levande historia" som tema. Material till artikelserien har hämtats från de fyra podiumsamtal som fördes under samma titel vid Vintermötet den 4-6 januari i Kulturhuset i Ytterjärna. Vintermötet uppmärksammade Antroposofiska sällskapets 100-årsdag.

Det första samtalet, med titeln "igår", fördes med Frans Carlgren, Anders Kumlander och Jan Persson som medverkande och Johannes Nilo som moderator. Det andra samtalet, med titeln "idag", fördes med Mats-Ola Ohlsson som medverkande och Cristina DiMarco och Dick Tibbling som moderatorer. Alla deltagare hade det gemensamma att de under längre tid varit mycket aktiva i förhållande till antroposofi.

FORUM har dokumenterat samtalen i sin helhet och presenterar här ett urval

från ovanstående två samtal. I kommande nummer presenteras ett liknande urval från de återstående två samtalen.

Det redaktionella urval som har gjorts orienterar sig kring sju relativt fristående trådar som sällats fram ur samtalen. Genom dessa trådar hoppas vi kunna förmedla glimtar ur den väv av tankar och infall som ett samtal alltid består av. Urvalets syfte är dels ge en form av dokumentation åt ett ämne som fortsatt engagerar den antroposofiska rörelsen och dels att stimulera till en lyssnande hållning, en chans att dröja sig kvar vid det i samtal snabbt förbigående.

Levande historia

Som introduktion redogjorde Johannes Nilo, inbjuden från Dokumentation am Goetheanum som moderator, för sin ingång till ämnet.

Johannes Nilo (JN): Jag vill tacka för inbjudan och möjligheten att tala om Antroposofiska Sällskapet historia på det här sättet som jag tycker är originellt om man jämför med de andra försöken under det gångna året och jag tror att vi kommer att uppleva fördelen med det här tillvägagångssättet.

Som ett motto för de här dagarna har jag hittat en utsaga av en amerikansk konsthistoriker, George Kubler, som jag tänker läsa upp nu: "Om konstverk och stjärnor. Att lära känna det förgångna är lika spännande som att lära känna stjärnorna. Astronomer ser endast gammalt ljus hur fragmentariskt dess tillstånd än må vara. Varje konstverk är ett stycke infångad händelse, eller en emanation av det förgångna. Det är ett dokument av en avslutad aktivitet, men detta dokument är synligt tack vare ett ljus som likt en himlakropp har sitt ursprung i aktivitetens ögonblick."

Jag tror att vi kan använda oss av det här förhållningssättet till konstverk i

det förgångna också när vi tittar på Antroposofiska sällskapet historia - som stjärnor i det förgångna. En fråga som jag bär med mig är just: vad kommer vi att se, vilka stjärnor kommer vi att upptäcka, vad är det vi vill ta vara på? Det finns så mycket, vi kan inte ta vara på allt, men vad är det som lyser fram som vi kommer att bestämma att det är viktigt? Den här stjärnan, den här händelsen kommer vi att sätta värde på och det är den vi vill anknyta till.

Ett utifrån-inifrån-perspektiv

Som en första tråd får vi följa ett utifrån-inifrån-perspektiv hos Jan Persson som både engagerat sig för antroposofi, bl.a. skrivit en roman om Rudolf Steiners liv, och samtidigt valt att stå ett steg utanför.

JN: Jan, du har ju aldrig blivit en renodlad antroposof säger du ju själv, men ändå upplever du att antroposofin fick dig att minnas och har under alla de år sedan du var 17 år förblivit en nära och trogen vän med Rudolf Steiner och antroposofin och har på ditt sätt varit aktiv. Ser vägen till antroposofin annorlunda ut för dig?

Jan Persson (JP): Alltså det är väl de första tankarna jag fick när jag kom i be-

röring med Järna, det var: varför har man inte berättat om det här tidigare i det vanliga samhället, i skolan! Jag kom ihåg, när jag gick på högstadiet hade vi en diskussion om Goethes betydelse. Då visste jag inte om antroposofin utan jag hade läst att han var viktig ur andra aspekter än bara litterärt. Han var också viktig för någon slags kunskapsväg eller forskande eller iakttagande av det mänskliga och då kom jag ihåg att min lärare sa: nå, där har du helt fel! Och det hade jag inte! Trots att jag varit lärare i nästan hela mitt liv, det är det jag ägnat mig åt, så är jag oerhört skeptisk till skolan. Mina kolleger i Linköping, en av professorerna på universitetet säger att skolan är det moderna slaveriet och jag är böjd att hålla med. Vi formas som en grupp människor i konsumismens tidevarv. Vi blir liksom intutade att de regler som gäller nu, materialism, konsumism eller om man nu har bött i Sovjet eller har bött i USA, som jag gjorde, så är det den rådande elitens tankar som råder. I det sammanhanget så blir man ju bara formad som en amöba, man lever i en tidsanda och har svårt att bryta sig loss. det som fascinerade mig tidigt med Steiner var att han var en rebell. Han försökte bryta sig loss, han var en människa som kom med

något annat för min del. Så småningom har jag också förstätt att han var lyhörd för andra impulser, andra influenser som vi i Europa inte kände till. Jag har haft förmånen att studera i Indien och där nämns till exempel teosofin med aktning. För Annie Besant från Irland var den första europeiska kvinna som bar en sari. Det är oerhört stort för en indier att en europé med aktning kan ta på sig en indisk dräkt. Steiner var ju också orienterad i det här området som var främmande för Europa, främmande för tankelivet som var väldigt koncentrerat på sig självt. Och det kom en impuls österifrån som var mycket spännande. Jag är inte främmande för den här teosofiska delen av antroposofin, jag tror den var en förutsättning för att det skulle kunna bli något nytt.

JN: Och ändå har du inte blivit antroposof. Vad betyder det att vara antroposof?

JP: Det vet jag faktiskt inte, men det kanske har lite med mitt förflutna att göra. Min mamma är också from, hon lever fortfarande, jag har fikar med henne i morse. Hon blev pingstvän tidigt och inom pingströrelsen på den tiden så fanns det tabun, man fick inte se på TV, inte gå på bio, man fick inte göra det och det och det. Lyckligtvis har allt det här upphört, så nu dricker dom, lever ett normalt liv, men på den tiden fick jag en känsla av det obehagliga i en slags slutna grupp. Det skrämde mig lite grann, så Järna blev så småningom lite sekteristiskt, jag fick en liten förnimmelse av att här kan jag inte riktigt använda vingarna. På något sätt tar det emot att man är så men det finns inslag som gör att man, jag då, fick sådana upplevelser. Idag kan jag säga att jag jobbar på uppdrag av Linköpings stift, lite konstigt faktiskt [han skrattar] men i mitt kontrakt står det att jag är politiskt och religiöst oberoende. Så jag är helt religiöst fri och ändå jobbar jag åt Svenska kyrkan. Det är ganska fint känner jag, jag har nått lite grann dit jag ville. Röra mig i de här kretsarna, men helt fri. Jag vill citera f.d. biskopen i Stockholm, Ingmar Ström som gav ett varnande finger en gång i ett TV-program som jag såg. Han sa: "När det andliga stelnar så blir det dess motsats." och det var det som jag var rädd för.

JN: Så genom den här processen [att skriva en roman om Rudolf Steiner] kom du kanske Steiner närmare och fick ett nytt perspektiv?!

JP: Ja, och det är två inslag som jag blev fascinerad av och väldigt glad för, ska jag säga, och det ena är den konstnärliga impulsen som han fick av sin andra fru Marie von Sivers. Att gå in i det konstnärliga, för att teosoferna som han hade vart hos tidigare, de har ju inte utvecklat

det konstnärliga. Nu har jag också varit elev vid det Teosofiska samfundet i Indien och kunnat vara i deras arkiv och talat med deras ledare och man såg nog Steiner som en svikare. En som tog deras guldkorn och gjorde något av det. Men jag tror att det var ännu viktigare att inom den kretsen uppfattades det som att han hade avslöjat hemligheter offentligt. Han säger alltså att från branden och framåt: "nu får ingenting vara hemligt." Han hade ju haft små grupper omkring sig där han berättade om de mest djupa och

**”Men jag tror
att det var
ännu viktigare
att inom
den kretsen
uppfattades
det som att han
hade avslöjat
hemligheter
offentligt.”**

intima ting. Men nu måste allt bort. Och det var väldigt riskabelt. Ni kanske känner till historien om Mozart. Han avslöjar ju hemliga sällskap och folk blev väldigt upprörda. Hur kan han göra operor [Trollflöjten] av det här?! Hur kan han avslöja hemligheter, så han fick ju fiender. Det finns en del spekulationer om att Mozart avlivades. Det finns paralleller till Steiner som är spännande.

JN: Jag ser ganska tydligt en grund till att det som du har gjort blir kontroversiellt. Det är nämligen så att genom jubileumsåret, 150 år Rudolf Steiners födelse, fick antroposofin i världen, kanske framförallt i Europa, en större allmän giltig respekt. Chefen för konstmuseet i Wolfsburg, Markus Brüderlin, han sa i en intervju i en antroposofisk tidskrift: "Rudolf Steiner tillhör inte bara antroposoferna." Den satsen har diskuterats en del, vad betyder det, vad är hans utsaga? Som

man kan förstå det: han vill ge uttryck för att antroposoferna ska också dela med sig av Steiner. Han har hållits, också av antroposoferna själva, lite väl mycket inom en grupp. Det är inte bara ett omvärldspådrag utan det är kanske också ett internt problem. Samtidigt kom också tre biografier ut från renommerade tyska förlag och s.k. vetenskapliga författare, som på olika sätt förhåller sig halvkritiskt till väldigt kritiskt och cyniskt i sitt sätt att behandla Steiner på. Jag tror att det är en intressant tröskel där vi står just nu och det berör inte bara förhållandet till Steiner utan förhållandet till antroposofin överhuvudtaget. Om Rudolf Steiner blir en historisk personlighet genom det här jubileet, alltså en historiskt renommerad personlighet som man kan titta på som andra personligheter, så blir också Antroposofiska Sällskapet till sin tendens ett historiskt sällskap. Det är något vi ska återkomma till och titta på. Vad har detta egentligen för konsekvenser och hur vill vi förhålla oss till det?

Företrädande och frihet i rörelsen

Den andra tråden, som avslutar det inledande samtalet "igår", kretsar kring företrädande och frihet i den antroposofiska rörelsen med särskild plats för "framtidfrågorna". Frans Carlgren och Anders Kumlander, båda på olika sätt representanter för antroposofi i offentligheten, har där erfarenheter att dela med sig av.

JN: Jag tänkte återkomma till dig Frans. Hur har det varit att så att säga ta upp kampen för waldorfpedagogiken och antroposofin i offentligheten?

Frans Carlgren (FC): Jobbigt! (Skratt i publiken) Jag gick in för att vara lärare i Kristofferskolan och jag hade blivit det på ett märkvärdigt sätt, jag var emot att bli lärare. Jag hade flera lärare i släkten och jag ville inte bli som de. De var bra, mycket bra, både som människor och lärare, men jag ville absolut inte bli sån. Sen var det ju så att man stack upp och ville ha en fri skola. När den stora utredningen kom om grundskolan kallade de oss för Sveriges första friskola, Kristofferskolan. I början så blev det krockar och senare började socialdemokraterna och gilla oss till vår stora förvåning. Vi fick starkt stöd inom socialdemokratin på somliga håll, på andra håll var det absolut nej. Det var verkligen totalt olika. Sedan märkte vi att vi faktiskt hade så mycket medhåll så att när det började gå illa för socialdemokraterna 1990, allt tydde på en tillbakagång för dem, då plötsligt tog socialdemokrater initiativet till att starta friskolor. Det var de som fick igång friskolerörelsen i Sverige, vilket man inte skulle ha trott ti-

digare, men det var faktiskt så. Man träffade en rad trevliga människor där som det var väldigt roligt att lära känna. Från Olof Palme fick vi ett mycket uppskattande brev om vår pedagogik och vår verksamhet. Det var helt förvånansvärt.

Vi figurerade alltid som en sekt, lite löjlig och det som hjälpte fram oss väldigt mycket var faktiskt just waldorfskolan, det togs på allvar av relativt många människor och när vi 1968 blev utsatta för den där skandalfilmen, det var verkligen ett försök att mörda Kristofferskolan, resulterade detta i att vi istället fick väldigt många vänner. Denna bakstöt blev vår stora framgång.

Men jag tror att det här med waldorfpedagogiken, den har inte gjort sitt ännu! Jag har själv försökt skildra hur det gick till i en bok om Kristofferskolan, som faktiskt finns att köpa någonstans, på Kristofferskolan om inte annat. Där finns en uppsats av mig om hur waldorfpedagogiken stod i samhället, det har jag verkligen försökt att skildra där.

JN: Socialdemokratin som vi talat om är ju en rörelse, som antroposofin också vill vara. Vad betyder det att representera den här rörelsen antroposofi och samtidigt också förbli suverän? Är det ett problem eller har det varit lätt för er?

Anders Kumlander (AK): Det är ju lätt och säga: nej, det är inga problem. Jag har fastnat för och känt igen en beskrivning som Steiner gjorde på sin tid. Det första är att man känner igen någonting i mötet med antroposofi, med sin egen mänsklighet. Han kallar det för "Niegung", att man har en sorts böjelse eller affinitet till den här typen av företeelser. Det är ett stadium, ett förhållningssätt till antroposofi. Och sen talar han om ett andra [stadium], när det blir ett studium och grupper, människor som har ett gemensamt intresse, som studerar och tankemässigt försöker tränga igenom det hela, då tenderar det att bli en världsåskådning bland alla andra världsåskådningar. Sedan tar Steiner det ytterligare ett [tredje] steg vidare och karakteriserar det som en fördjupad fack- och sakkunskap, genom egen andlig aktivitet fördjupad fack- och sakkunskap, och då faller det där andra bort. Om man kommer till det som gör att antroposofi kan vara intressant för den tiden som vi lever i, så är det inte som världsåskådning enligt min uppfattning i första hand utan det är i vilken mån människor själva har utvecklat en aktivitet som har den här, vad kallade du det för, suveräniteten. Och problemet ligger väl närmast hos människor som mig och vi alla som sitter här, i vilken mån har vi kommit till det som är uppgiften med oss själva i förhållande till

antroposofin, det ser jag som frågeställningen. I vilken mån arbetar man verkligen med sig själv? Och då upplever jag inte att det är någon frågeställning, men det är lätt att säga det och sedan så är det ju helt enkelt oerhört omfattande och man kanske kommer igenom på vissa frågor, vissa ämnen som man verkligen har levt och arbetat med, så att man så att säga övervinner Steiner, vilket jag tror är förutsättningen, att man så att säga kommer åt det som Steiner också kom åt. Det upplever jag är uppgiften.

JN: Jo, det är ett tydligt svar, suveräniteten består i att övervinna sig själv och också övervinna det som är starkare än

”De kan vara i Sverige, men centrum kommer att ligga utanför det här landet”

en själv på sätt och vis. Inga falska idoler skulle man också kunna säga. Frans då?

FC: Jag skulle bara vilja säga att jag har kommit till den övertygelsen att den s.k. vetenskapen, universiteten i Sverige kommer att nonchalera oss även i fortsättningen. Det har hållit på oerhört länge och det kommer att fortgå obehindrat om inte vi kan göra en insats som märks på det vetenskapliga området. Alltså att antroposofin och pedagogiken, läkepedagogiken, jordbruket måste tas på allvar i vår civilisation och kan bli något betydelsefullt i vår civilisation. Till det krävs det någonting och jag har den förhoppningen att en rad unga antroposofiska forskare ska börja arbeta i Sverige, men egentligen inte med sitt centrum i Sverige. De kan vara i Sverige, men centrum kommer att ligga utanför det här landet enligt min övertygelse för vi har med byråkrater att göra som är skickliga, kunniga och fullständigt omöjliga i vissa hänseenden.

JN: Frans har svängt om här från bakåtblickande perspektiv till en framåtblick. När jag talade med Frans på telefonen för några dagar sedan, så gav han tydligt uttryck för att han egentligen är mer intresserad av framtiden än det förgångna.

Det har Anders också tydligt sagt. Jag tycker vi ska avsluta det samtalet med några blickar in i framtiden och gärna i den stilen som du Frans har presenterat, som en utopi. En rad unga människor, vetenskapligt skolade, ska bedriva forskning i Sverige, utan att vara i Sverige. Det skulle man kunna beskriva som en utopi. Har du Anders en utopi för antroposofins utveckling i Sverige?

AK: Ja, det tror jag. Jag skulle vilja citera Frans Carlgren [skratt i publiken]. Vid något tillfälle så beskrev han någonting som jag tyckte var väldigt intressant. [...] Beviskraften i antroposofi ligger i att den blir liv och det tror jag är en väldigt betydelsefull aspekt av antroposofi, åtminstone i Sverige. Jag tror att det kommer väldigt nära någonting som Jan var inne på, att det har i alla tider funnits initiationskunskap och vad Steiner gjorde det var att han bl.a. fogade till konst. Det innebar helt enkelt att initiationskunskap började kunna få liv. Därför att konsten har förmågan att gå ett skikt djupare i människoväsendet och bli till liv. Därför talar han om en pedagogisk konst, en läkekonst o.s.v. Det har med liv att göra och inte bara att någonting finns bara som kunskap, icke levande kunskap. Jag har ett väldigt förtroende för antroposofi i det att den motsvarar människan själv. Sedan är det egentligen bara frågan om hur mycket bank och pisk och katastrofer behöver vi för att vakna upp till vår egen mänsklighet. Och Antroposofiska sällskapet som vi ska representera eller utgöra, är någonting som formades en gång i tiden, men det innebär bara att det får liv människor emellan. Det är samhälle, det är liv det är frågan om. Och det är min stora utopi att försöka få till ett mänskligt, intelligent, spirituellt levande samhälle och det tycker jag fortfarande är en fantastiskt inspirerande uppgift som gör att man gärna, trots att jag kanske inte är jättepigg på morgnarna, känner jag mig motiverad att gå upp varje morgon och fortsätta med ansträngningen och det är inget som är förbehållet, dessbättre, människor som har lärt känna de här begreppen, utan det är ju någonting som inspirerar. Den här andliga kraften, inspirationen, inspirerar ju människor i hela mänskligheten och det tror jag vi borde omfatta när vi talar om Antroposofiska sällskapet. I olika grupperingar, må vara pingstväänner eller muslimer, överallt kan man här och där se den lysa fram. Det är min utopi och ta med den här fantastiska jorden som vi har och få den att utvecklas tillsammans med oss och igenom vår aktivitet. Och inte bara förstöra hela rubbet.

JN: Frans, var du färdig med din beskrivning och förhoppning om framtiden?

FC: Nä, men jag håller naturligtvis med Anders om nästan allt han säger här, men jag är för min del övertygad om att det i Sverige skulle behövas en fri högskola, där konsten naturligtvis spelar en central roll, konstnärligt arbete, det skulle vara nödvändigt. Men när man ser hur friskolerörelsen i Sverige har utvecklats, nästan avvecklats på ett sätt som pedagogisk impuls, den är ju en finansiell verksamhet. Jag tror alltså att man måste få till stånd en fri skola, en fri högskola som kanske har sitt centrum utanför Sveriges gränser, men naturligtvis har sina verksamheter av alla möjliga slag här och kanske framträdande viktiga verksamheter. Det skulle behövas ett forskningscentrum. Jag satt igår i samtal om detta med en svensk universitetsdocent från Karlstad som siktar på just någonting sådant [Jan Swantesson, se Forum 2012-4, red. anm.]. Jag tror alltså att denna forskargrupp eller vad man vill kalla den, den måste finnas i Sverige, den är absolut nödvändig om vi ska tas på allvar i framtiden. Det är det jag ser som det viktigaste för Sverige, i vilket fall för antroposofin i Sverige.

JN: Ja, Jan vad har du för utopi för antroposofin i Sverige?

JP: Jaa, alltså både ja och nej, det är ju ett idéhistoriskt samtal det här och då vill jag gå tillbaks till Emanuel Swedenborg. Steiner och Swedenborg hade mycket gemensamt, rent biografiskt också. Swedenborg kom från mycket förnämre förhållanden än de enkla Steiner kom från, men det fanns inslag som var påfallande lika. Jag har varit och tittat en gång på Swedenborgs observatorium, det kanske ni också har gjort. Det är exakt antroposofi tycker jag. Man går in i det här observatoriet och så förväntar man sig kanske att se stjärnhimlen, men det är bara speglar. Det är skrämmande, det är en sån där provhytt-skänsla. Man går in och ser sig själv från alla håll och kanter. Och där satt han och iakttog sig själv och där har han ju en likhet med Steiner. Världen är inte utanför utan inuti. Idag har vi ju filosofi som specialämne, men om vi tittar på Uppsalaskolan, 1700-talets slut ungefär, när eleverna skulle ta sin examen i filosofi så kallades de in till professorn och så hade han en fråga till dem. Svarade de fel då blev de inte godkända. Han sa: Ser ni den här kakelugnen, mer exakt kan jag säga: "ser ni den här karaffen"? [Jan pekar på en karaff på bordet som står framför deltagarna.] Då nickade eleverna jättenervösa, för de var ju så fyllda med alla termer och idéer som de skulle presentera. Så sa han: "ser ni den här karaffen inuti er själva eller utanför?" Och svarade de fel då så blev de inte godkända. Och jag ger inte svaret! [skratt i publiken länge]

"Det är nu det börjar"

Vilka stjärnor vill vi orientera oss efter? Vilka stämningar och möjligheter råder inom antroposofiska sällskapet idag? FORUM avrundar frågeställningen i detta nummer genom att återge fyra trådar ur det samtal som fördes med Mats-Ola Ohlsson, sedan 2008 generalsekreterare i det svenska landsällskapet. Den första tråden handlade om upplevelsen av att "det är nu det börjar", utifrån en sedan länge förberedd social jordmån. Frågan ställdes om hur denna upplevelse ser ut idag.

Mats-Ola Ohlsson (MOO): Jag tror just att det ligger en slags gåtfull lagbundenhet i en sådan här förfluten tidsperiod [100 år sedan Antroposofiska sällskapet grundades]. Då kan något nytt uppstå, det kan komma fram nya groningskrafter. Vi kan stå friare inför det vi traditionsenligt skulle kunna förvalta vidare. Vi är fria att förbinda oss ur hjärtekrafter och impulsera varandra och göra det som behöver göras och inte fastna i undringen över hur man egentligen ska göra det. Ett friare sätt, mera ur våra egna individualiteter. Vi befruktar varandra, vi skapar nytt. Marken är förberedd, luckrad, bearbetad. Vi har erfarenheter, insikter från 100 år med oss. Det är som en jordmån för det här nya som kan spira, som jag tror har att göra med att på ett fritt sätt möta varandra ur hjärtekrafter.

Cristina DiMarco (CdM): kan du ge exempel på initiativ som är sprungna ur det elementet?

MOO: Det skulle jag säkert kunna göra nu, men jag tror att tiden kommer, det kommer att visa sig. Hur ska man hitta grupper av människor, enskilda människor överhuvudtaget, om de kallar sig antroposofier eller inte, vad är det vi behöver göra, vad är viktigt? Vilka frågor behöver vi arbeta med, vad är viktigt? Vad behöver synas idag? Det kommer alltfler sådana impulser från människor i allmänhet idag. Det går liksom inte att bara gå förbi världens nöd, vi måste ta tag i saker, det är som en existentiell drift i oss att bli handlingskraftiga och skapa förmågor att göra något för världen. Det är inte något som man bara kan ha abstrakta, intellektuella utläggningar om. Det tror jag hänger ihop med detta.

CdM: Den här synen du då har, som är väldigt hoppfull, är det ett synsätt som du kan skönja ute i världen också när du är ute och reser?

MOO: Det har varit mycket traderande inom många antroposofiska kretsar, man har haft ett visst sätt att förhålla sig till, en slags bundenhet till hur våra fö-

regångare har tolkat antroposofin. Det tror jag är viktigt att inse. Där är vi nu i ett skifte där vi står friare. Det tycker jag att jag märker överallt, inte minst när jag är nere i Goetheanum med mina kollegor där, som kommer från hela världen. Alla generalsekreterare och styrelsen och sektionsledarna, jag upplever där det mest fria förhållandet till vad den antroposofiska impulsen är, kanske mer än vad jag möter på andra ställen. Det kanske låter paradoxalt, för ofta i våra föreställningar existerar det på avstånd. Man tänker att 'dom där i Dornach' eller 'dom där i Goetheanum, den stora betongklossen, det är därifrån alla diktat kommer'. Jag överdriver men de föreställningarna finns där lika väl som de kan finnas i förhållande till oss i Sverige också, vi som sitter i styrelsen. 'Ja, dom där i Antroposofiska sällskapet, som bestämmer allt!' Det möter vi ju också. Vi måste befria oss från förutfattade meningar och föreställningar, det är det som är uppgiften nu. Det finns möjligheter nu, men vi måste göra jobbet, var och en av oss. Liksom bryta igenom detta och stå öppna för nya möjligheter.

Bidrag till nya mötesformer

Den andra tråden handlar om mentorprogrammet, ett av de pågående projekt som kan ses i sammanhanget av de nya möjligheter som öppnar sig.

MOO: Vi har initiativet att börja med en mentorsutbildning. Det här är ett bidrag till att skapa de här mötena, mötesplatser människor emellan som jag tidigare nämnde som utgångspunkten för människor idag. Genom de andra upptäcker vi oss själva och ser de andra. Jag tror att det blir alltmer viktigt. Det är det som kan ge de nödvändiga impulserna till att göra det som behöver göras. Hitta sin egen livsintention, vad är jag här för? Det handlar bara att se varandra och ta tillfället när det kommer en till mötes. Jag hade hört på Erik Westlund [i trettioårsåldern boende i Järna] som inte alls har växt upp i antroposofiska sammanhang, men som har ett växande intresse, vad är det här med antroposofi för en fantastisk impuls? Hur kan vi få fram den så att människor får syn på den, så att den kan beröra dem viljemässigt? Efter ett samtal jag hade haft med honom kom han till mig efter några månader och hade fått den här idén. Varför inrättar ni inte en mentorsutbildning? Han hade varit här i Kulturhuset en söndagseftermiddag och sett hur äldre människor, som han förmodade hade mycket erfarenhet, kom hit till ett möte som Antroposofiska sällskapet ordnade. Det var mest grånande eminenser som vandrade in där. Kan vi hitta något sätt att skapa den där förbindelsen? Han hade just

deltagit i en mentor/adeptutbildning inom näringslivet. Ja men det gör vi sa jag.

Det kan vara ett sätt. Vi får hitta andra sätt att hitta de fruktbara mötena. Det är ju tydligt att det är många äldre inom Antroposofiska sällskapet och antroposofiska rörelsen som har ägnat stora delar av sina liv till att skapa saker fördjupa sig i det ena och det andra. Så har vi väldigt många yngre som har en stor vilja att kliva in och bli impulserade i sin vilja och få ta del av erfarenheter. Det verkar som att det är svårt att få till de fruktbara mötena. Jag vet ju att många enskilda av oss har det i sina arbetsituationer, men det är ändå en bristsituation, det saknas förbindelsemöjligheter på något gåtfullt sätt. Även vi äldre kanske ofta undrar var är de unga? Samtidigt har vi ett intresse, vilka är dom, vilka är ni? Så det här är ett litet bidrag till detta.

Mysteriedrama på svenska

Ytterligare ett pågående projekt handlar om ett arbete med att aktualisera Steiners mysteriedramer. Frågan ställdes om vilka intryck som den nyss avslutade uppsättningen av de fyra mysteriedramerna med svensk översättning vid Goetheanum förmedlade och vari deras aktualitet ligger.

MOO: Jag har ju själv upplevt mysteriedramerna vid spridda tillfällen tidigare och har då inte kunnat få helhetsupplevelsen som jag nu fick. Inte minst genom att ha möjlighet att höra väldigt bra läsare tala in i mina öron i hörlurarna. Först tänkte jag, hur ska det bli? Men det var så fantastiskt. Det sitter en grupp: Hans Lindmark, Per Tell, Maria Linden, Antonius Zeiher satt uppe i ett annat rum och läste de olika rollerna innantill och tittade vad som skedde på scenen på en monitor. De läste på svenska. Möjligheten att bara bada i innehållet, gå in i de här ödesförhållandena mellan människor utan att ha språkliga hinder, det var en fantastisk upplevelse. Det gav mig en förståelse för varför mysteriedramerna är så centrala för oss. Det kan skapa en förståelse för vad karma är, våra ödesförhållanden till varandra. Därigenom kan vi också skapa en vakenhet i det sociala, en förståelse för sociala sammanhang. Jag tycker det var fantastiskt att under dessa dagar sitta i ett så gott som fullt Goetheanum och gå in i dessa mycket komplexa ödesförhållanden mellan enskilda människor, att få följa det. Jag kände mig väldigt inspirerad. Att man gjorde denna nyinsceneringssatsning under några år hade också till följd att det var ett intresse också härifrån Sverige att förnya sin relation till dramerna. Jag hoppas att det kommer att leva vidare. I sommar sätts

ju delar upp och det kommer säkert att gå vidare. Jag känner mig också väldigt tacksam mot Goetheanum att de gav oss den här möjligheten att till det med den svenska översättningen/läsningen. De vill odla den här kontakten med oss. De vill ha ett levande förhållande med sina medlemmar och intresserade runtom i världen.

Framåtblickande motto

Den avslutande tråden för det samtal som här återges i delar handlar om hur arbetet leder framåt. Frågan ställdes om det går att försöksvis formulera ett motto utifrån berörda erfarenheter och vad vi idag inom den antroposofiska rörelsen kan göra tillsammans.

MOO: Man har ju olika motto beroende av vad man blir inspirerad av, eller olika tankar som har berört en. Jag kan ta det som ligger färskast här nu från imorse. Jag har försökt titta tillbaka på vad som hände för 100 år sedan i Köln i samband med Antroposofiska sällskapets grundande. Det var ju en otrolig dramatik kring det som förde fram till 28 december 1912 när steget togs att grunda Antroposofiska sällskapet. Det var också under den perioden när mysteriedramerna uppstod, från 1910, -11, -12, -13 - de fyra mysteriedramerna och grundandet av Antroposofiska sällskapet i den processen. Även uppgörelsen med Teosofiska samfundet från 1910 som egentligen tog sin början här i Stockholm. I januari 1910 där divergensen mellan Teosofiska samfundet, som hade en mer östlig inriktning med sitt centrum i Adjar i Indien och Rudolf Steiner med sin tyska sektion av Teosofiska samfundet som vårdade den västliga traditionen. Det kristna som förvandlingen av alla tidigare strömningar, förvandlingen genom det kristna. I Köln höll Steiner fem föredrag som heter "Bagavadgita och Paulusbrevet", där han på ett ingående sätt beskriver det indiska tankegodset som han förde samman med Paulusbrevet. Paulus upplevelse i Damaskus kortfattat. Det är en stark bild där Paulus' upplevelse i Damaskusporten, i ljusskenet kring Kristusuppenbarelsen är Krishna med. Hela den djupa indiska andligheten är med in i den nya individuella upplevelsen, individuella jagupplevelsen, den förstärkta jagupplevelsen. Jag blev inspirerad av några ord där som Steiner säger på slutet: nu grundar vi antroposofi, det måste präglas av beskedlighet, ödmjukhet och inte högmod, äregirighet o s v. Det måste ha sin grund i att vi är beskedliga, ödmjuka. Därigenom kan det sanningsenliga väckas, sanningen kan vakna i oss som kan föra oss till anden och vi kan se antroposofi, det som kan verka som en kulturimpuls. Beskedlighet, ödmjukhet väckande sanningskraften, det vill jag ta som ett motto.

Meditation konkret

Corinna Gleide

Målet med meditation är att arbeta fram ett högre medvetenhetstillstånd. Men att överskrida föremålsmedvetandets gränser förutsätter att tänkandet har fått mer kraft. Tänkandet går då utöver huvudets område och framkallar nya förnimmelser i hjärtat. Tänkandet blir förnimmeleväckande kraft i hjärtat. Detta skeende rör inte bara meditation i trängre mening utan innefattar människans hela livsge-staltning, såsom det beskrivs i följande exempel.

Den egna biografen

Man kan inte separera människans biografi från skolningsvägen och meditation. Ty utan en livsföring som befruktas av ett skapande tänkande, sitter själen fast i bildernas och ordens föreställda yta och når inte fram till att bli berörd av anden. Till och med en tanke som formulerats i det rena tänkandet kan bara duga till kontemplation, om den förmår beröra det egna förnimmandet. Annars kan själen inte hålla kvar tanken, den förblir abstrakt. Meditationen blir då en pliktövning som inte kan vidga och fördjupa erfarenhetsrummet. Om man i meditationen ska kunna hitta bron från huvudet till hjärtat måste den skapande tanken också bli verksam i den egna livsföringen. Vad betyder det?

Jag vill ge ett exempel: Någon skapar ett ideal i sig, som finns med i livet under längre tid. Människan lever då innerligt med sitt ideal och förbinder sig ständigt på nytt med det. På det yttre planet går livet till en början andra vägar. Till sist kommer det ögonblick då hon märker att hon måste besluta sig: Ska hon fortsätta följa idealet eller ska hon anpassa sig till de yttre kraven, omständigheterna och karriärsutsikterna? Ska hon nu självklart lägga idealen ad acta eller förtränga dem? Eller är hon villig att länka sina beslut så, att de ger hennes liv en ny riktning? Gör hon det senare är det högst troligt att hon möter motstånd, eftersom andra människor inte längre förstår henne. Motståndet kan komma från vänner eller släktingar, som exempelvis ihärdigt påminner henne om hennes samhällliga och familjära plikter. Den beträffade människan mär-

ker nu att hon förutom sina ideal också bär på förnimmelser och viljeimpulser som överensstämmer med vännernas och släktingarnas. Klyftan mellan sig själv som idealist och vännerna som bjuder henne motstånd är samtidigt en klyfta i den egna själen. Vilken själsdel tar överhand inför de aktuella besluten? Hon känner nu i den kamp som följer, att hennes idealism inte har någon chans att hålla igenom, om hon inte kan sätta några nya förnimmelser emot de konventionella gamla känslorna. Hon måste föda fram nya förnimmelser ur sina ideal! Anden måste tända en eld i själen – i förnimmelset! Idealet blir först livsdugligt när det kan hitta bron till hjärtat och skapa nya känslor. Naturartat stiger konventionella ångest- och osäkerhets-känslor upp i själen. Även längtan efter bekräftelse och stöd dyker mer eller mindre hos varje människa upp ur det omedvetna och kan nu ställa sig emot de nyfödda förnimmelserna. Dessa gör det möjligt att kunna träffa modiga och okonventionella livsavgöranden och på det sättet förbli sina ideal trogen.

Ett ideal är alltid en början på något nytt i livet. Det öppnar perspektiv och horisonter som inte skulle finnas utan självständigt tänkande. Men om det inte tänds en eld i hjärtat förlorar idealet sin hållning. Det blir en abstraktion. Människan förmår inte längre företräda idealet på ett autentiskt sätt. Men om elden i hjärtat breder ut sig i livet finns den också till förfogande för meditationen och omvänt. Meditation tilldrar sig i vår tid inte i ett slutet rum där man isolerad kan leva sitt liv efter andra kriterier. Meditation och livsföring betingar och utövar inflytande på varandra i hjärtats område; de befrämjar eller hindrar varandra. Det meditativa upplevandet gränser och trösklar är samtidigt gränser och trösklar för det skapande tänkandet som utgår från hjärtbildningen och livsge-staltningen.

Rosenkorsmeditationen

När man undersöker hur Rudolf Steiner beskriver genomförandet av rosenkorsmeditationen i Andlig forskning, slås man av att innan meditationen i egentlig mening startar, ska man göra en omfattande tankemässig och bildartad uppbyggnad. Den tankemässiga uppbyggnaden sker i flera steg och innehåller några metamorfoser, som skolar tänkandet och det bildartade föreställandet. Efter denna beskrivning står det: "Jag försöker nu inte bara bearbeta sådana tankar i mitt förstånd, utan låter dem bli levande i min förnimmelseförmåga. När jag föreställer mig den växande plantans renhet

och avsaknad av lidelser kan jag uppleva en himmelsk förnimmelse; jag kan i mig känna hur utvecklandet av drifter och begär sker till priset av vissa högre fullkomligheter. Detta kan förvandla sällheten som jag först kände till en allvarlig känsla; sedan kan en känsla av befriande lycka spira i mig när jag hänger mig åt tanken på det röda blodet, som kan bli bärare av innerligt rena upplevelser, precis som rosens röda saft." Och sammanfattande: "Det viktiga är att man inte står känslolös inför tankarna som tjänar uppbyggnaden av den sinnebildliga föreställningen."

När man försöker förstå meditationens tankemässiga uppbyggnad eller försöker genomföra den, är det lätt att läsa förbi dessa rader och underskatta deras betydelse. Men de är tvärtom av central betydelse. De är nyckeln till tänkandets känsloverksamhet som meditationens livskälla. Den tankemässiga uppbyggnaden startar med att människan ställs gentemot en växt i en bildartad föreställning. Jag föreställer mig plantans lagbundna och rena tillväxt och ställer en människa bredvid. Hon är å ena sidan högre utvecklad än plantan, men samtidigt bär hon lidelser och begär i sig. Hon står således å ena sidan över plantan, men når å andra sidan inte upp till dess renhet. Renheten uttrycker sig till exempel i att växten troget fullföljer sina givna lagbundenheter. Denna skillnad mellan människa och växt förs nu upp på bildnivå. Man föreställer sig det lidelsefria lagbundna växandet som "grön växtsaft" och människans drifter och lidelser som det röda blodet. När man föreställer sig att växten följer sina lagbundenheter menar Rudolf Steiner att en "himmelsk förnimmelse" ska uppstå. Vidare att detsamma ska ske när man förtätar denna föreställning till symbol, genom att innerligt ställa fram bilden av den "gröna växtsaften". Sedan säger han att denna förnimmelse förvandlar sig, att den antar en allvarlig karaktär när man föreställer sig att människan genom sin högre utveckling samtidigt sjunkit ner under växtens nivå. Den allvarliga förnimmelset uppstår när det inre trångmålet, eller motsägelset detta innebär för människan, blir till inre erfarenhet. Vidare förvandlar sig förnimmelset en gång till, när man förnimmande genomlever hur det röda, lidelsefulla blodet ombildas till rent rosenblod. Hur det röda blodet "kan bli bärare av innerligt rena upplevelser, liksom rosens röda saft." Då uppstår känslan av en "befriande lycka".

Detta pekar på människohjärtat, där tanken ska övergå i förnimmelset och

känsla. I hjärtat, där som sagt meditation och livsföring berör varandra, finns en tröskel som den moderna människan inte så lätt övervinner. Hon är inte van vid att nya förnimmelser utgår från det egna tänkandet. Hon kanske också frågar sig vad förnimmandet har där att göra. Många människor har redan från barndomen tränat bort denna förbindelse mellan huvud och hjärta. Av den anledningen reagerar inte heller hjärtat när människan hör eller läser tankarna som ska byggas upp i samband med rosenkorsmeditationen. Och man känner sig till en början hjälplös när man i den framhävda passagen ovan, får beskrivet vilka förnimmelser som ska ledsaga uppbyggnaden av meditationen. Ty vägen från huvudet till hjärtat är avbruten biografiskt sett. Kanske utlöses gamla invanda känslor och förnimmelser ur de omedvetna skikten. De spjärnar mot det som Rudolf Steiner föreslog och de nya, fint differentierade förnimmelserna av allvar, sällhet och glädje, söker man till en början förgäves i sig själv. Att meditativt uppleva rosenkorset som objektiv imagination förutsätter att denna tröskel övervinns. Ty det är inte genom huvudet utan genom hjärtat, som befruktats med tankar, som människan kan träda ut ur sitt vanliga medvetande och slutligen uppleva rosenkorset som objektiv imagination.

Nybildandet och hjärtrummet och hur de mantriska orden blir verksamma

Rosenkorsmeditationen kräver en uppbyggnad i flera steg, där varje enskilt steg ska innebära fördjupade förnimmelser. På motsvarande sätt behöver meditationer över mantra en växelverkan mellan huvud och hjärta, så att det meditativa försjunkandet lyckas.

I förberedelsen handlar det om att beliva orden och satserna. De är ju till en början döda, då de bara genomträngs med det föreställande tänkandet. Det handlar om att omfatta ordens och satsernas innebörd så att de blir verksamma uttryck för anden. Mantra är ord- och meningssammanhang som är bildade direkt ur ett andligt upplevande. De stammar från andliga väsens sfärer och den mediterande ska lyfta upp dem till denna nivå igen. Men hur gör man det?

Den skolning som Rudolf Steiner stimulerade syftar också här till att tankelivet ska få en mycket större kraft än det har i det föreställningsbundna tänkandet. Tänkandet ska bli så starkt att det igen förmår gestalta ord och sats, ge ett dem motsvarande andligt innehåll och mening. Det stärkta tänkandet ska ha kraften att kunna gestalta medi-

tationens ord och satsers ända in i rytmer, språkljud och förnimmelsegester. Såsom tänkandet blir biografiskt verksamt om det uppstår nya förnimmelser i hjärtats eld, så ska tanken nu skapa och gestalta mantriska ord. Det verksamma i mantriska ord och bilder skapar således den mediterande själv i sin förberedelse. Man måste dock betänka att man inte kan använda vilka tankar som helst när det gäller mantriska ord och sammanhang. Om de till exempel är abstrakta är de obrukbara. Det är de när de beskriver

”Man kan inte separera människans biografi från meditation.”

något som bara har en betydelse för sig självt, men inte står i en inre relation till mantrat. Nu kan själen lära sig att allt mer övervinna tankarnas villkorlighet genom att med empatisk förmåga vända sig till vad de mantriska orden betyder. Mantrat kan bara bli verksamt om tankarna och känslorna också leder fram till det. Detta är nu en uppgift för hjärtat. Utifrån hjärtat lär man sig bedöma vilka tankar och förnimmelser som öppnar och väcker mantrat. Att bilda detta hjärtrum är förberedelsen för det meditativa fördjupandet. När själen försjunker meditativt rör den sig lugnt tillsammans med de mantriska orden eller inre bilderna, som man först har byggt upp. När tidpunkten är inne för att försjunka ska alla förberedande tankar ha kommit till ro. Nu förbinder man sig med orden eller bilden uteslutande genom det förnimmelseinnehåll som tänkandet skapat.

Tankemantrat ”Mer strålände än solen”

Jag ska nu beskriva en tanke- och förnimmelsebildning som leder fram till mantrat ”Mer strålände än solen, / Renare än snö, / Finare än etern / Är självet, / Anden i mitt hjärta / Detta själv är jag, / Jag är detta själv”. Detta är en meditation som tjänar syftet att människan kan höja sig till det högre självet. Jag anför den här, eftersom den urbildligt beskriver vägen från huvudet till hjärtat och de med den förbundna inre gestaltningarna, som jag här försökt framställa.

Mer strålände än solen: Solen gör sinnevärlden synlig. Med våra normala tankar och förnimmelser lever vi i denna yttre värld. Sinnevärlden står under tidens kategori – allt uppstår och förgår i den. Solen belyser tillväxten och bortdöendet. Människans högre själv är ”mer strålände än solen”. Det högre självet slumrar i människan, men när det väcks, förmår det belysa den andliga världen. Det betyder att det högre självet belyser världen inifrån, från anden. Därför är det högre självet ”mer strålände än solen”. I sinnevärlden är solen det mest strålände vi känner till. Hur kan det vara möjligt att fullfölja något som skulle vara mer strålände än den? Det kräver att ett inre steg tas. Man måste i sitt tänkande helt lösgöra sig från det sinnesbundna föreställandet. Det finns ingen sinnebild som skulle kunna motsvara detta, som är mer strålände än solen. När tanken börjar sysselsätta sig med den översinnliga världen måste det sinnesbundna föreställandet upphöra.

Renare än snö: inom sinnevärlden är snö något exceptionellt rent. I litteraturen används ofta snö som metafor för renhet. Men det andliga är renare än allt som är relaterat till den materiella världen. Därför är det högre självet renare än snö. Det högre självet är renheten själv. När människan utsöndrar det som genom jordetillvaron är förbundet med henne, såsom lägre förnimmelser och tankar, och istället relaterar till det som är gudomligt i henne, till ideal och höga tankar som är väsentliga för henne, höjer hon sig över sig själv. Hon blir renare än snö, när hon upplever sig i sitt högre själv. När hon på detta sätt höjer sig sker det i hjärtats eld. Genom nya förnimmelser bygger hon där en bro mellan personligheten som lever i det sinnliga och det högre självet.

Finare än etern: Etern är övergången mellan det fysiska och anden. Man kan säga att det är den finaste substans som sinnevärlden känner till. Samtidigt är allt stoffligt fortfarande tjockt och grovt jämfört med det själsligt-andliga. Det högre självet som är finare än etern, är finare än allt stoffartat. Det är vävt av en översinnlig substans som man inte kan föreställa sig sinnligt. Det högre jaget är vävt av tankar. Sinnevärdens ting är Guds förtätade tankar. Det högre självet lever i själva Guds tankar och är därmed finare än etern.

Är självet / Anden i mitt hjärta: De rena, upphöjda tankarna lever i hjärtats iakttagelsesfär. Hjärtat känner tankarnas sanning. Människan lär sig älska de gudomliga tankarna i tingen. Då blir det högre självet till anden i mitt hjärta. Sö-

ker människan sanningen i tingen och förbinder hon sig i kärlek med sanningen, lever anden i hjärtat. Då väver människan in det gudomliga i tingen.

Detta själv är jag / jag är detta själv: I dessa två sista mantramrader finns en överkorsande rörelse, som avslutar mantrat med en bekräftande och beseglade gest. Med "detta själv är jag" höjer jag mig till mitt högre själv och omfattar än en gång mantrats första rader. Jag förbinder denna rena, översinnliga substans med mitt hjärta. I hjärtats område talar sedan jaget: "Jag är detta själv" och förbinder sig än en gång med vidderna i det högre självets kosmiska livsrum. Bygger man på detta sätt upp meningen i satser och ord genom omfattande och hjärtevärmade tankar, belivas mantrat på nytt. Orden blir själva verksamma kraft. Genom denna kraft ledsagas nu själen direkt in i andens objektiva värld.

Sammanfattning

Mantrat "Mer strålande än solen" beskriver på ett urbildligt sätt processen att bilda ett nytt hjärtrum genomträngt av anden. Jag har försökt beskriva denna process och dess typiska gestaltningselement som en skapande gestaltning av livet och i rosenkorsmeditationens kontext. De förnimmelser i hjärtat som tänkandet impulserar, bildar bron mellan det kroppsbundna jagets och det högre självets världar. Utan hjärtats eld löper man risken att hjärtrummet ständigt överväldigas och förmörkas av behovsmänniskan med sin oförvandlade sinnlighet. Det karakteristiska för processen är att hjärtats nya förnimmelser inte bildas genom att man har ansatsen direkt i känslan och utestänger tankarna. Nya känslor uppstår först när man löser tänkandet från sitt sinnliga föreställande. Det är bara ett skapande sinnlighetsfritt tänkande som kan leva i hjärtat och väcka nya förnimmelser. Dessa bildar i hjärtat bron mellan det förkroppsligade jaget och det högre självet. Det är i denna riktning som man ska rikta sitt lyssnande medvetande. Det är också i hjärtat som objektiva imaginationer och inspirationer tas emot, ty anden talar nu i hjärtat.

CORINNA GLEIDE, född 1964. Studerade germanistik, anglistik, historia och pedagogik. Från 1997 medarbetare vid "Gesellschaft für Ausbildungsforschung und Berufsentwicklung" i München. Medgrundare av "D.N. Dunlop Instituts für anthroposophische Erwachsenenbildung, Sozialforschung und Beratung" i Eberbach nära Heidelberg. Docent vid olika utbildningsplatser. Författare till ett flertal böcker.

Reflektioner om meditation

Mats-Ola Ohlsson

Några personliga reflektioner komna ur samtal om meditation som förts mellan några tidigare och kommande deltagare i Goetheanum Meditation Worldwide.

VÄRLD OCH MÄNNISKA

Fredsans

Själen önsknings gror,
viljans gärningar växer,
livets frukter mognar.

Jag känner mitt öde,
mitt öde finner mig.
Jag känner min stjärna,
min stjärna finner mig.
Jag känner mina mål,
mina mål finner mig.

Min själ och världen är nu ett.

Livet, det blir ljusare omkring mig,
livet, det blir svårare (tyngre) för mig,
livet, det blir rikare i mig.

Sträva efter friden,
lev i friden,
älska friden.

Rudolf Steiner

Vad menar vi med antroposofisk meditation, i allmänhet och för mig personligen? Vad är vår ansats, våra motiv till kontemplativt, fördjupande arbete? Hur kan vi utveckla en lyssnande och frågande hållning? Vad händer när man mediterar? Var möts och skiljer sig antroposofisk meditation från andra kontemplativa övningsvägar?

Livet själv, - den egentliga skolningsvägen. Vi kan förstärka och fördjupa den med övningar. Man kan uppleva att den antroposofiska skolningsvägen kan ge möjligheter till att få syn på saker, företeelser i sitt liv som gör upplevelsen av livet starkare, med dess ljus och skuggor. Lära oss att förhålla oss till det onda, individuellt, socialt och till de globala tids- och mänskighetsfrågorna. För mig i min livssituation.

Livet, det blir ljusare omkring mig,
livet, det blir svårare (tyngre) för mig,
livet, det blir rikare i mig.

Vad är drivkraften i mitt sökande? Vart vill jag komma? Få ordning på mitt liv, komma i harmoni och bli väl "instämd"? Kan ytterligare ett element finnas med i det existentiella sökandet som människor idag har för att känna sig hela?

Min själ och världen är nu ett.

Antroposofin vill bryta igenom ytterligare skikt, inte bara stanna vid ett harmoniserande av vardagslivet och ett fördjupande, ett självförverkligande som egennytt. I den antroposofiska skolningsvägen finns möjligheten att bryta igenom till makrokosmos, breda ut oss i hierarkiernas väsensfyllda liv. Ur den förstärkta förnimmelsen komma till att intresset utvecklas in i ett verkligt intresse. Därigenom öppnar sig möjligheten att uppleva det väsensartade i världen.

En existentiell livskänsla kommer som av sig själv, om vi kan komma till ett genombrott, till ett reellt upplevande av, att världen och min själ är ett.

Det är en livskänsla som har konsekvenser in i mikrokosmos, in i vårt vardagliga liv; vi vill vara verksamma, verka förvandlande, gripa in i världen med vår vilja.

Själen önsknings gror,
viljans gärningar växer,
livets frukter mognar.

De samtal som vi haft i vår fritt sammansatta grupp inspirerar till ett fortsatt utforskande av hur vi kan definiera antroposofisk meditation. Fortsatta förut-sättningslösa samtal som tar sin utgångspunkt i egna erfarenheter och reflektioner. En fråga som ställts under våra samtal är: Syns det att våra yrkesliv att vårt arbete är baserat på kontemplation, fördjupning, meditation? Är man lärare eller terapeut, bonde eller konstnär, ja vilken antroposofisk livsyttring man än är verksam inom, så är den gärningen in sin grund baserat på ett sådant fördjupningsarbete. Hur är läget i själva verket idag i de antroposofiska verksamheterna? Det är nog tydligt hur det inåt i rörelsen är nödvändigt att ta tag i ett medvetandegörande om det här basarbetet.

Samtidigt finns frågan där allt mer, om vad våra erfarenheter och vår "metod" kan ge för bidrag till den sökande människan? Till den alltmer sökande människan, som söker efter att förstå livet och sitt eget sammanhang därmed.

Jag känner mitt öde,
mitt öde finner mig.
Jag känner min stjärna,
min stjärna finner mig.
Jag känner mina mål,
mina mål finner mig.

Ett meditativt arbete kan ge en fördjupad förståelse av livet och av livssammanhangen som sätter mig som individ och social medaktör in i mänsklig perspektiven, så att jag med hela mig själv kan stå i ansvarstagande relation till de aktuella globala tidsfrågorna.

Min själ och världen är nu ett.

Livet, det blir ljusare omkring mig,
livet, det blir svårare (tyngre) för mig,
livet, det blir rikare i mig.

Sträva efter friden,
lev i friden,
älska friden.

Kurser i meditation

Anna Hallström

För några år sen blev jag tillfrågad av en företrädare för en antroposofisk verksamhet att göra offentliga fördjupande kurser i antroposofisk meditation. Jag hade då sedan en tid genomfört kurser i antroposofisk meditation för människor som redan känner till antroposofi. Jag gick in på frågan om offentliga kurser och genomför sen ett antal år tillbaks, på uppdrag av Antroposofiska Sällskapet, många olika sådana kurser i Kulturhuset i Järna. I kurserna deltar människor som inte har några förkunskaper om antroposofi eller antroposofisk meditation men också medlemmar i Antroposofiska sällskapet och Fria Högskolan för Antroposofi. Det har visat sig att dessa öppna konstellationer är mycket fruktbara för ett gemensamt meditativt arbete.

Här vill jag gå in på erfarenheter jag gjort med några av dessa kurser.

Hösten 2011 och våren 2012 genomfördes tre kurser varav den första var en nybörjarkurs, den andra en fortsättningskurs och sen för första gången därefter en tredje kurs där vi kunde fördjupa arbetet än mer. Initiativen till båda fortsättningskurserna kom från deltagarna. Mellan 7-10 personer deltog i kurserna. Under varje kurs träffades vi 7 gånger under två timmar.

Grundtanken bakom dessa kurser är att alla meditativa ansträngningar kan sammanfattas i tre grupper. Denna bild av övningarna som jag beskriver nedan beskrev

jag också i början av kurserna som en inre orientering över kursernas förlopp.

1. Grundläggande övningar och förhållningssätt som: de 6 s k "Grundövningarna", förutsättningarna för en esoterisk skolning så som det beskrivs i "Andlig skolning" ("Hur uppnår man.."), vördnaden som grundstämning och många fler.

Detta är övningar som är förberedelser för ett meditativt liv bl a för att de ger en självkänedom och därigenom en nödvändig grund för de andra övningarna.

2. Sedan har vi alla övningar där vi anstränger oss innerligt att bygga upp något nytt i vår själ. Vi bygger upp ett innehåll i själen som inte kommer av sig självt genom allt vi är med om i livet.

Det finns här principiellt två sorters övningar.

- För det första finns det övningar där vi öppnar oss gentemot det som finns i naturen utanför oss så som det bl a finns beskrivet om växten i "Andlig skolning". Man kan också gå ut i naturen och ställa sig framför ett träd eller en plats i naturen. Här handlar det om att helt förutsättningslöst låta en del av omvärlden göra intryck på oss, dvs inverka på vårt innerliv. Det öppnar sig nya erfarenheter av den oss omgivande världen när vi inte bara iakttar det som vi i ögonblicket är mest intresserade av och inte heller är fyllda av helt andra tankar när vi ser på något. Vi får även nya erfarenheter av vad som rymmer i vår själ nämligen när vi förutsättningslöst lyssnar in i själen på vilken "efterklang" eller "efterbild" som finns kvar i själen när vi inte längre riktar oss utåt. Man kan beskriva dessa övningar som "ljusandningsövningar" som beskrivs i föredragen "Michaels Sendung". Jag utvidgar mitt medvetande om hur anden visar sig i världen.

- Sen finns alla övningar där vi sitter helt stilla med slutna ögon och ser in i oss själva och försöker bygga upp inre bilder och rörelser. Ordmeditationer, bildmeditationer, stämningar osv är övningar som hör hit. Jag utvidgar mitt medvetande om hur anden visar sig i själrummet.

I båda sorternas övningar genomströmmas jag mitt medvetande med min vilja.

3. Den tredje gruppen består av alla återblicksövningar så som återblicken på dagen och även övningar i att minnas en bestämd situation eller ett år, flera år, hela livet.

Här försöker jag att få en överblick och ett medvetet förhållande till mitt liv och mina handlingar och hur jag verkar i världen. Karmaövningarna som beskrivs i föredrag i maj 1924 av Rudolf Steiner är en speciell form av dessa övningar.

Jag utvidgar mitt medvetande om hur anden, dvs. mitt högre jag som går genom

inkarnationer, visar sig. Jag förbinder mig andligt med den som jag i detta liv är. Här blir vardagen dvs. viljan genomlyst av medvetandet.

Vad jag förstår så kännetecknas antroposofisk meditation av att man medvetet arbetar med alla tre grupper av övningar för att de tillsammans balanserar varandra.

Den första gruppen behöver vi för att få självkänedom, den andra gruppen utvidgar vårt medvetande och höjer oss till nya upplevelsesfärer, den tredje gruppen förbinder oss med vårt beslut före födelsen att vilja vara här och nu i detta liv. Det handlar om ett utvidgat medvetande om andliga sanningar så som vi kan uppleva dem i själen men även samtidigt om ett utvidgat medvetande om mitt individuella liv på jorden tillsammans med de människor som också är inkarnerade nu. Småningom ser man att det är olika aspekter på det samma: Att medvetet växa ihop med den andliga och den materiella världen.

I alla tre kurserna, som alltså stegvis var en fördjupning av den föregående genomfördes därför övningar ur alla tre grupper. Några övningar gjordes som "hemläxor", dvs. att var och en gjorde en övning själv varje dag. Här handlade det bl.a. om de s.k. "grundövningarna" och olika varseblivningsövningar som t ex att varsebli ett träd 5 minuter varje dag. Varje kurstillfälle började med att alla beskrev de erfarenheter som var och en gjort av "läxorna".

De andra övningarna gjordes gemensamt. Här arbetade vi så att jag först noggrant beskrev hur övningen genomförs och sedan gjorde alla övningen på sitt sätt.

Efter det hade vi ett varmt och öppet samtal om vilka erfarenheter som deltagarna gjort under övningen.

På det sättet kunde alla lägga märke till hur olika det är att göra en övning när man är ensam eller tillsammans med andra.

Delvis övades samma övningar under de tre kurserna så som t ex olika sätt att närma sig vördnad.

Det blev en gemensam upplevelse att en fördjupad undersökning av lagbundenheterna i människans inre rum, som det ju handlar om i ett meditativt arbete, kan åstadkommas därigenom att man upprepade gånger återkommer till samma inre trösklar och ändå upplever något nytt varje gång. Att gång på gång återkomma till samma inre motiv eller övning. Att det inte handlar om att samla mer och mer visdom utan om en stegvis fördjupning av ständigt samma inre lagbundenheter. Man erfar att detta visar sig först när man arbetar en längre tid.

Reidun Larsen, "Eurytmifigur", 2012.
Vidaråsens "Malerverksted"
Steg mot inkludering under Majdagarna, sid. 21.

LEVNADSKONST

Motiv i arbetet med sin självbiografi

Christhild Ritter

Idag finns ett stort intresse för självbiografier. Exempelvis slår det hyllade svenska fotbollsproffset nya rekord även i detta hänseende med sin "Jag är Zlatan Ibrahimovic". Motiven till det aldrig sinande intresset kan däremot vara mycket skiftande. Det är därför på sin plats att med Christhild Ritter ställa sig frågan "varför arbeta med sin biografi?" Här ger hon Forums läsare smakprov på en egen ansats med spirituella perspektiv.

Inom de antroposofiska sammanhangen finns ett skärskilt intresse för att arbeta med sin biografi. Varför? Hur ser det ut?

De två världsåskådningarna

Vårt samhälle styrs idag av ett materialistiskt nydarwinistiskt tänkande och världsbild. Allt har sitt ursprung och sin orsak i det materiella. Det är det synligt, påtagliga, mät- och vägbara som gäller. Till grund ligger evolutionsläran som bygger på att den starkaste och mest lämpade överlever. Syftet med evolutionen är fortplantning, överlevnad och förökning. Människan är som de andra djuren bara en biologisk produkt av evolutionen. Det finns ingen mening, det finns inget syfte. Evolutionen är blind och slumpmässig. "Darwin lanserar en evolutionstanke som baseras på en blind och i sig själv meningslös mekanism: naturligt urval bland slumpvisa, ärftliga variationer... Inom den ledande kulturen - vetenskapskulturen - har universums meningslöshet för länge sedan blivit en vedertagen dogm. Den nya skapelsehistorien handlar om krig, hungersnöd och död." (Trond Skaftnesmo). Ulf Danielsson professor i teoretisk fysik säger i sin tur: "Om det är något som naturvetenskapen lärt oss är det att man inte kan hitta meningen därute. Det kosmos och naturvetenskapen målar upp för oss är i grunden meningslöst. Vi har ett universum som är dött och meningslöst från början." En sådan världsbild och ett sådant tänkande kan inte föda annat än cynism, egoism, girighet, utsugning, erövring, rofferi, våld, krig och hänsynslöshet.

Men det finns en annan världsbild och ett annat sätt att tänka. I ett antroposofiskt tänkande och i en antroposofisk världsbild, liksom även i ett österländskt tänkande och i traditioner hos urbefolkningar, framträder en helt annan syn på människan, livet och jorden. Den synen bygger på att det finns två världar och verkligheter.

Förutom den materiella världen finns även en andlig verklighet som ligger till grund för den materiella verkligheten. Det är en värld bestående av tankar, idéer, urbilder. Där finns den kosmiska intelligensen, den eviga energin och kraften, ursprunget och orsaken till allt som är. Allt som har funnits, allt om finns och allt som kommer att finnas finns där i evig närvaro.

Med denna världsbild, med det här sättet att tänka, är det materiella är en förtätning av andliga krafter, av urbilder, tankar och idéer. Den andliga ur bilden, tanken, idén förtätas till synlig materia. Tänk på en stol. Var kommer stolen ifrån? Vem har skapat stolen? Var det brädor som ur egen kraft satte ihop sig till en stol? Nej, inte troligt. En människa måste ha haft en idé och ett behov av att sitta bekvämt. Fyra ben och något att sitta på samt ett ryggstöd. Och utifrån idén och behovet tillverkade hon en stol. Urbilden, idén eller tanken stol har alltid funnits och kommer alltid att finnas. En människa snappade upp idén och tillverkade stolen. Den osynliga andliga idén materialiserades till en fysisk stol. När stolen sedan efter många år blivit sliten och gammal och slängs eller bli till kaffeved. Är stolen borta då? Ja, den fysiska stolen är borta. Men vad finns kvar? Idén stol, för den är evig. Och åter och åter kan den fångas upp av människor och materialiseras i tusentals olika former och modeller och kallas stol så länge den uppfyller stolens funktion och idé. Denna andliga materialiseringsprocess gäller allt som finns kring oss. Men även vi människor är en förtätning, en materialisering av en idé, en urbild eller tanke.

Vi står här inför två olika sätt att tänka, två olika världsbilder: Den materialistiska nydarwinistiska där alltings ursprung är ett slumpmässigt Big Bang som satte igång en blind slumpmässig utveckling och process. Livet, jorden, naturen, människan har uppstått ur materien. Och evolutionen har bestått i att den bäst lämpade och anpassade överlever och fortplantar sig.

Det andliga tänkesättet där allt har uppstått ur en andlig, evig kosmisk intelligens. En visdomsfull idé- och tankevärld där allt är del av en helhet. Och varje del och händelse fyller en meningsfull

funktion och uppgift i helheten. Där det finns lagbundenhet och syfte, orsak och logik, i tillvaron, i naturen, i människan, i jordens, i mänsklighetens och människans utveckling. Till grund för allt som är finns en meningsfull, kreativ, skapande tanke.

Lite av denna lagbundenhet börjar man även upptäcka inom naturvetenskapen. "Artmängden i tropikerna är inte alls slumpartade. För varje växtart finns det alltid 20 arter av insekter eller andra leddjur. Det tycks finnas en korrelation mellan antalet växtarter och antalet leddjursarter. Kanske antalet arter på jorden är lagbundet." (SvD 20/12 2012)

Ett och samma fenomen får således genom dessa två olika sätt att tänka också helt olika förklaringsmodeller. Som exempel tänkandet och dess förhållande till hjärnan. I det materialistiska tänkandet är det den fysiska hjärnan som producerar tankarna. Tankarna är produkt av den fysiska hjärnan. I det andliga sättet att tänka är det de andliga tankarna som skapar hjärnan till sitt instrument. Dessa två diametralt olika förklaringar till tänkandets uppkomst visar på hur fundamentalt olika dessa två världsbilder är och vilka konsekvenser det får i det dagliga livets alla områden.

Spännande i det här sammanhanget är filosofen Thomas Nagel som säger i SvD 17/1 2013 "En teori som endast förmå förklara mycket, men misslyckas den med nyckelfenomenen i tillvaron, duger inte..." Till nyckelfenomenen räknar han medvetet liv och hur livet uppstått: "Hur liv spontant uppstår ur intet - tagit språnget från kemi till biologi - är en sak men kombinerat med bristen på förklaring av den subjektiva upplevelsen av att vara medveten hamnar vår världsbild i ett ohållbart läge. Det existerar inte bara medvetet liv, detta medvetna liv kan faktiskt också förstå universum - universum är förståeligt - och det är i sig ett mysterium för vår moderna vetenskap. En världsbild som inte kan förklara medvetet liv i ett förståeligt universum måste till sist överges."

Människans biografi och biografiarbete

I den materialistiska världsåskådningen är det meningslöst att verkligen arbeta med sin biografi då varje människas liv är en produkt av arv, miljö och slumpen. Meningen och syftet med livet är överlevnad och fortplantning. Biografi blir en sammanställning av fakta utan någon mening eller inre samband. "Evolutionen är inte styrd och har aldrig haft syftet att frambringa människan". (Dag O Hessen)

I den andliga världs bilden finns ett andligt individuellt jag till grund för

varje människa, en osynlig arkitekt eller tanke som skapar sig sin kropp och sin biografi på jorden. Kroppen är ett avtryck av detta andliga individuella jag. Den är jagets avtryck i rummet. Ögats iris, fingeravtrycken, öronen, gången, rösten är helt individuella och unika för varje individ. Tumavtrycket används bl.a. som identifikationsmedel på flygplatser. En människas biografi i sin tur, är ett uttryck för detta individuella andliga jags avtryck i tiden. Biografen visar på det individuella jagets väg genom livet. Biografarbetet gör jagets väg synligt. Hur jaget inkarnerar och arbetar sig genom jordelivet och skapar sig sitt fysiska uttryck och avtryck i samspel med andra jag, miljön och det som jaget har som arv. Man har med andra ord tre faktorer att räkna med i en människas biografi: arv, miljö och det individuella jaget.

Hur inkarnerar jaget?

Det sägs att när sädescellen möter ägget i livmodern löses alla strukturer upp. Det blir kaos i ägget och i sädescellen. Det möjliggör att det andliga jaget, det individuella i människan kan komma in redan vid mötet mellan sädescell och ägg och skapa sig sina fysiska förutsättningar för det här livet. En bild för detta kan vara ett frö. Jag är säker på att det aldrig hänt att ett solrosfrö som fallit i jorden blivit en blåsippa. Ett solrosfrö kan aldrig bli något annat än en solros. Lika lite som ett blåsippfrö någonsin kan bli något annat än en blåsippa. Så länge människan håller sina tassars ifrån!

Så skulle man kunna se varje mänsklig individ som en egen art, ett frö. När det individuella jaget sänker sig ner i ägget är det som ett frö. Detta frö kan aldrig bli något annat än just den individen. Ett "Kallefrö" kan bara bli en Kalle, aldrig en Lisa.

Och precis som solrosen när den har växt färdigt, bildat frön, vissnar och dör och återgår till jorden, återvänder kroppen när den dör tillbaka till jorden och jaget återvänder till sitt andliga ursprung.

Hur arbetar jaget?

Om man utgår ifrån att jaget vet vad det gör när det stiger ner och förbinder sig med det lilla ägget så betyder det att det har valt både föräldrar och miljön. Förutom arvet och miljön tillkommer vårt karma, alla våra upplevelser ur tidigare liv som vi bär med oss. Till karmat kommer det som kommer emot oss ur framtiden, vårt öde, allt det som kommer emot oss från utifrån under livet gång. Så bär vi med oss å ena sidan vårt eget skapade förflutna och å andra sidan den av jaget skapade framtiden. Så skapar jaget från två håll. Orsaken till en händelse kan

således ligga i det förflutna eller i framtiden. Man skulle kunna säga att livet är som en fotbollsplan. Spelarna kommer med sitt förflutna, sina färdigheter och begåvningar till fotbollsplan. Men vad styr deras handlande? Inte bollen som man kanske kan tro utan målet. Att få in bollen i målet. Nu är spelarna lyckligt lottrade som har ett konkret synligt mål att sträva mot. Det är värre för oss. Vi ser inte vårt mål som styr vårt handlande. I bästa fall kan vi ana det.

En annan faktor som jaget använder sig av är synkroniciteten, de så kallade tillfälliga sammanträffanden och händelser som man i vanliga livet oftast kallar slumpen. Problemet är att vi med vårt lilla hjärnbundna vardagsmedvetande inte kan se helheten och då betvivlar vi att det finns en mening. Men sett på lite distans blir helheten och därmed meningen synlig.

Sett ur den här aspekten har även kriser, katastrofer, sjukdomar och död en mening och ett syfte: Jagets utveckling och förverkligande av sin uppgift på jorden. Och orsaken kan komma ur det förflutna eller ur framtiden. Syftet med biografarbetet är således att se på sitt liv lite på håll och så upptäcka meningsfulla sammanhang, samband och mönster i livet. En röd tråd. Att få sammanhang, mening och begriplighet i livet blir tröstande och läkande och ger kraft och energi att ta tag i sina problem och vara stolt och glädjas över sina förmågor.

Distansen

För att komma till ett helhetsperspektiv och se sammanhang, samband, en röd tråd i livet behöver man distans. När man står nere i en dal så ser man bara det näraliggande. Men kliver man upp på ett berg så ser man hela nejden med åkrar och ängar, skogen och bergen runt omkring. Man behöver distans för att se bättre. Går man på en utställning och står tätt intill en tavla ser man bara en mängd färgfläckar. Tar man några steg tillbaka ser man bilden och vad den föreställer. De olika färgfläckarna blir del av ett större sammanhang och visar sig ha en viktig funktion i helheten. Tillsammans skapar de konstverket, bilden. Det samma gäller biografen. Står vi mitt inne i vårt liv ser vi inte mycket. Först när vi distanserar oss lite kan vi se. Genom att skapa en inre distans till vårt liv, vår biografi, ta ett steg tillbaka och betraktar en enskild händelse ur ett utifrån perspektiv, som vore det någon annan som upplevt denna händelse får jag ett annat förhållande till den. Ju mer jag kan betrakta mitt liv på håll desto tydligare kan jag se samband och sammanhang, som när jag står mitt

inne i dem inte blir synliga. Det är med detta helikopterperspektiv som jag kan se att även sorger, kriser, sjukdomar, död haft en viktig betydelse för mig och min utveckling som människa. De har hjälpt mig vidare. Jag har en biografi. Jag är inte min biografi. Jaget är mycket mer och mycket större än min nuvarande biografi.

Men detta sätt att se på livet medför även att jag börjar se min del i det som sker. Att jag faktiskt är delaktig i det som sker och därmed också ansvarig. Jag är inte bara ett offer för omständigheterna eller onda makters illvilja utan jag är ansvarig för mig liv och hur jag lever det. Ser jag inte min del i problemet, är jag en del av problemet.

ETT LIV SOM FÖRSKOLEPEDAGOG

Betjänten

Louise Ejefors

Att få vara waldorfförskollärare är nog bland de mest fantastiska yrken man kan tänka sig. Det är att fortsätta änglarnas arbete på jorden - sade en gamla vis man till mig. Att följa dem då de, på det mest skilda och individuella sätt söker att finna sig tillrätta och känna sig hemma i sin nya tillvaro, rotar sig i den under sina första sju år, är en ynnest att vara delaktig i. När de sedan lämnar förskolan, knappt har tid att säga adjö, då de, utan att vända sig om går med lätta steg mot nya äventyr, vet fröken att hon gjort ett gott arbete. Under mina 25 år som waldorfförskollärare har jag haft glädjen att träffa många små, stora personligheter, en av dessa är Oskar.

Oskars mamma och pappa träffade jag redan när Oskar fortfarande låg väl skyddat i sin mors mage. En föräldragrupp i Huddinge undrade om jag inte kunde komma och berätta om symbolerna i folksagorna. Det blev en mycket trevlig kväll och flera följde.

Några veckor efter kursens slut föddes Oskar. Utan armar och utan lår. Knäna satt direkt på bälten.

Han föddes hemma och föräldrarna blev naturligtvis chockade. Oskar skrek inte som nyfödda brukar göra. Det var som om han inte ville ställa till med besvär, som om han ville känna sig för, vad omgivningen kunde klara av - upplevde mamman. Barnmorskan tog Oskar med sig hem till sig. Efter ett dygn ringde mamman till barnmorskan och bad henne komma till henne med baby. När hon ammade honom första gången gav han för första gången ljud ifrån sig. Först var ljuden tveksamma som om han ville pröva sig fram, därefter skrek han för första gången ordentligt. Oskar tog plats i världen. - Vilken fin baby du har fått, sa storebror 2½ år. Jag blev som en lejoninna berättade mamman. Bindningen till Oskar uppstod med intensitet och styrka.

Efter tredje dygnet skulle Oskar undersökas på sjukhuset. Den nyfödde Oskar lades på ett rostfritt undersökningsbord och en hel läkarkår stod kring bordet och tittade på Oskar som frös. På sjukhuset ville man behålla Oskar för observation men mamman tog honom med sig hem samma dag. Mamman blev anklagad för att hon födde barnet hemma (som om det

skulle vara orsaken till hans handikapp).

Familjen flyttade nära där förskolan låg, där jag arbetade och storebror började i min grupp. Oskar var då 5 månader. Vi bestämde att Oskar skulle vara med i barngruppen tillsammans med sin mamma, varje torsdag i några timmar. Mamman bar honom jämt nära sig i en bärsele, även när hon utförde arbeten i hemmet.

På förskolan låg Oskar på ett fårskind och blev snart barnens stora favorit. Han smyckades med sidensjalar och med krona på huvud. Man kan säga att Oskar började på förskolan när han bara var fem månader och han blev genast en självklar medlem i barngruppen.

När han var tre år började han i gruppen utan sin mamma. Han hade då tillägnat sig ett mycket välutvecklat tal och tog sig fram genom att rulla.

När vi hade samling satt han i mitten av ringen. Han var solen och vi andra runt honom var stjärnorna.

Ibland kom någon från hjälpmedelscentralen med olika förslag för att underlätta för honom men han avvisade bestämt alla deras förslag. Utom permobilerna som han fick när han blev 5 år. Den behärskade han snart med stor skicklighet.

Vid ett tillfälle hade det sytts ett mycket avancerad bälte som jag skulle ha på mig och som han skulle sitta i när vi gjorde ringlekar osv. - Du tror väl inte att jag ska sätta mig i den där, sa Oskar till kvinnan som kom med bältet - det behöver jag verkligen inte.

Nej det behövde han verkligen inte.

- Han fungerar ju inte som andra med handikapp, sa kvinnan med förvåning i rösten.

Ibland uppstod helt underbara scener kring honom.

På hans ena fot hade tre tår vuxit samman och dessa bildade en vacker båge. Matilda brukade fråga: - Oskar får jag kyssa din blomma - som hon kallade de tre tårna. Då sträckte han fram foten med en elegant gest och sa: - varsågod madam.

När det kom nya barn brukade de fråga: - Oskar har du händer eller har du fötter? Ty han använde fötterna med en otrolig skicklighet. - Jag har fothänder, brukade han svara.

En gång satt Oskar i sandlådan och lilla Ylva som var ny i gruppen såg med undran på hur han hanterade spaden. Han byggde avancerade bilvägar i sanden.

Ylva lyfte hans ärm och tittade in. - Var är dina armar?

Oskar tog två små stenar mellan tårna och förklarade - När jag var i himlen och skulle åka ner till min mamma och pappa på jorden så lossnade armarna så här - han lyfte foten med stenarna och släppte stenarna så de trillade framför Ylva.

- Var ligger dom då? frågade Ylva. - Änglarna tog tillbaks dom och sparar dom åt mig, förklarade Oskar.

Oskar hade också en assistent men när det var dags för toalettbesök så accepterade han bara min hjälp.

Vid ett sådant tillfälle då vi hade klarat av toalettbesöket frågade jag honom: - Hur tror du att det kommer att gå för dig när du nu snart ska börja i skolan och när du inte ha mig längre?

- Oroa dig inte jag söker mig en ny betjänt, var svaret.

Tack Oskar för att jag fick vara både din gudmor och din betjänt.

Författarnotis

Louise Ejefors föddes i Österrike och kom 1960 som artonåring till Sverige för att hälsa på sin syster. Hon trivdes bra och fick nästan direkt arbete som barnflicka och hemhjälp.

Louise träffade sin man, fick fyra barn och slutade förvärvsarbete och var hemma med sina barn i 10 år. Under sin tid som småbarnsförälder fick hennes barn gå på Solgården (som då var Sveriges enda waldorfförskola) i Bromma. Parallellt anslöt hon sig till en fyraårig föräldrautbildning i Kristofferskolans regi. Flera studiekamrater ville fortsätta och utbilda sig till waldorfförskollärare med hjälp av Anne Widmark och hennes kolleger. När utbildningen var avslutad startade Louise och Monica Bjerström, en studiekollega, en egen förskolegrupp. De fick barn från Solgårdens långa kö.

I nästa skede startade hon tillsammans med en föräldragrupp Waldorfförskolan Lilla Ellen Key i Spånga.

Louise deltog efterhand i waldorfförskolläraryrket som framgick ur Anne Widmarks initiativ (I dagsläget är den etablerad inom Waldorflärlärohogskolan i Bromma). Metodik, antroposofi och hantverk blev hennes huvudämnen. Under sju års tid erbjöd hon också en föräldrautbildning som "nästa förskolearbetet var det roligaste jag visste." Idag säger Louise: "nu är jag glad pensionär, i alla fall på pappret, och glädjer mig åt bland annat många barnbarn." Hon har 14 stycken!

LEVNADSKONST

Sommar- konsert

Brigitte Deck

Naturen jublar. Det är en fest utan like nu när försommaren har överraskat oss med all sin kraft. Jorden fick vänta länge i år innan den äntligen fick lov att andas ut allt liv och all växtkraft som låg samlad under den frusna ytan. För alla våra sinnen och därmed för hela vår själ öppnar sig nu en storslagen värld fylld av under. En förtrollande värld som bara växer ju mer vi förmår att tränga in i den.

Även i trädgårdsparken i Ytterjärna är luften fylld av sång.

Målaren och trädgårdskonstnären Arne Klingborg blir tillfälligt även kapellmästare när han skriver i sin trädgårdsbok om "sommarvindskonserten":

"En sådan här solig, frisk morgon har vi som bakgrundston de höga granarnas barrträdssus, det blandas med lövträdens prassel - vilken musik! De hårda små lövens rasselpassel från björkarna. De stora mjuka löven från lönnar och askar samlade i stora lövruskor som viftande i vinden fyller luften med fylliga, susande tonflöden. Kring bänken under träden är det stilla. Det är bara ovanifrån som tonerna från vindens och trädens jätteorkester böljar fram. In i den susande orkestersatsen kommer så sångsolisterna, först lövsångaren med ett recitativ som lekfullt bara porlar fram, som efter en kort paus tas upp igen och uttröttligt fortsätter. Så bryter denna morgonens mästarensolist igenom och överröstar allt i vindsus och lövprassel. Det är näktergalen. Först kommer de starka genomträngande väckande tonerna och så de klara drillarna. Arian tonar starkt och låter sig inte störas av lövsångarens porlande recitativ. Efter ett litet kort uppehåll klingar arian åter klar och ren. En bofink lite längre bort bidrar då och då med sin välkända melodi till sommarvindskonserten."

Denna gång visar Arne oss vägen in i tonernas värld. Ingen annan tid om året bjuder på bättre möjlighet för att öva sig i lyssnandet.

Vad är det för nytt som kommer oss till mötes? Kan vi bli ett med den varelse som ljudet utgår ifrån? Kan vi lyssna oss in för att verkligen höra?

I allt detta tonande finns det hemliga meddelande till oss. Vi kanske i en sällhetens stund upplever att vi har lyckats med att lyssna med själen.

Tänk så många okända invånare, varelser av alla de slag som bor på samma plats som vi, som är våra "grannar", som delar denna plats, denna stund på jorden med oss. En hisnande tanke!

Sången sover uti tingen
som här lever på vår jord.
Hela världen börjar sjunga
blott du kan dess lösenord.

Joseph von Eichendorff
Översättning: Jan Nilsson

KONFERENS LÄKEPEDAGOGIK

Steg mot inkludering under Majdagarna

Göran Nilo

Nordiska Förbundet för Läkepedagogik och Socialterapi anordnade för 43:e gången en konferens för Nordens läkepedagoger och socialterapeuter under Kristi Himmelfärdshelgen 8-11 maj. Runt 300 deltagare kunde i Kulturhuset i Järna glädjas åt ett ovanligt, för att inte säga banbrytande innehåll och därtill ett varmt och soligt väder. Det banbrytande ligger i att några människor med omfattande funktionsnedsättningar själva deltog som aktörer. Människor, som läkepedagoger och socialterapeuter riktar sina omsorger till kunde själva bidra på ett högst påtagligt sätt och därmed tog hela sammanhanget på allvar ett steg mot att leva upp till FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige ratificerade 2008 (www.manskligarattigheter.se/rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning), som för övrigt var mötestemat vid Majdagarna 2011.

Några exempel från konferensen: En ca 40-årig man, boende i en socialterapeutisk verksamhet i Järnatrakten, debuterade som poet av rang. Mannen kan inte använda språket som tal, men har lärt sig en alternativ kompletterande kommunikationsmetod, s.k. facilitated communication - fc - och förmedlade avancerad poesi, något man tidigare har hållit för omöjligt med tanke på hans diagnoser - grav autism och mental retardation. Ett exempel:

Kropp du fångelse
Du är min borg
Och mitt gissel
Tårar
Tårar
Tårar
När tårarna kommer blir jag
Friare

Hans dikter framfördes eurytmiskt av två waldorfelever med sin handledare för en djupt gripnen publik.

En särskoleklass från Finnland framträdde och sjöng och talade dikter med förenklad teckenkommunikation. Medarbetarna och de boende i en socialterapeutisk verksamhet, Sanna Gård från Örebro, gestaltade det medeltida ver-seposet Parsifal. Gunilla Gerland - en kvinna med diagnos ur autismspektrat - gjorde en mycket uppskattad föreläsning till temat. En panel av fyra människor med omfattande funktionsnedsättningar där alla använder sig av alternativa kommunikationsmetoder demonstrerade att det gick att föra ett samtal på en avancerad nivå. En konstutställning av tre bybor från Vidaråsen, Norge... Ett antal fler exempel från olika workshops m m skulle kunna presenteras.

Och inte minst: En kvinna från en norsk Camphillverksamhet, även hon utan egentligt tal och flitig användare av fc-metoden och med liknande diagnoser som den ovan nämnda poeten, deltog i det första förberedelsemötet till konferensen och föreslog då mötestemat - Hur kan alla få en röst? -.

Programmet finns på: www.nfls.nu

Förening för eurytmi- pedagogik grundad

Maria Linden

Den 14 september 2012 bildades Föreningen för eurytmipedagogik och första ordinarie årsmötet hölls den 25 januari 2013. Till styrelseledamöter valdes: Kerstin Brüggemann, Torgunn Finnset, Franka Gebert, Celeste Jeronimo, Johanna Korppi-Tommola, Marina Ubilla och Maria Linden (ordförande).

Medlemsmötet den 23 mars 2013 bjöd på pedagogisk upptakt med Elisabeth Ehrlich, eurytmiworkshop med Moving Art Company, rapport från Regula Nilo om ungdomseurytmi-projektet Järna-Berlin och föreställningen "Tavlor från en utställning". På programmet fanns även information och samtal kring aktuella frågor, som fortbildning för eurytmister, eurytmilärutbildningar och lärarbehörighet, samverkan med Waldorfskolefederationen för att säkra eurytmi som betygsgrundande ämne även i ÅK F-9 (klart för gymnasieskolan) samt publicering av eurytmididaktiskt material och Skoleurytmifestivalen 2014.

Nästa medlemsmöte planeras äga rum i september 2013.

Föreningen för eurytmipedagogik ska enligt ändamålsparagrafen tillvarata och värna, främja och verka för:

- eurytmiämnet utveckling och undervisning i alla utbildningsformer genom att stödja och bedriva forskningsbaserad kunskaps- och praxisutveckling.
- ändamålsenliga arbetsvillkor för eurytmilärare, kollegor, barn, elever och andra deltagare.
- eurytmipedagogiskt samarbete nationellt och internationellt.
- insamling och publicering av eurytmipedagogiskt material.

Föreningen är öppen för alla som stödjer föreningens ändamål.

För tecknande av medlemskap eller för mer information - hör av dig till:

eurytmipedagogik@gmail.com

Antropo- sofiska världs- sällskapet

Ulrike von Schoultz

Den 24 och 25 mars hade jag möjlighet att vara med på ett skattmästarmöte i Dornach, Schweiz. Där, i Dornach ligger den fria högskolan för antroposofi med sin magnifika byggnad Goetheanum.

Vid mitt besök blev jag påmind om något som upplevs som aktuellt och framtida nämligen världssällskapet.

Världssällskapet

När jag satt i kretsen av närmare trettio skattmästare från olika länder (Nya Zeeland, Australien Japan, Kanada, Sverige, Danmark, Norge osv) och alla de närvarande berättade en efter en om ekonomin i sina respektive antroposofiska landssällskap och skildrade hur de dessutom gjorde sitt bästa för att bidra till världssällskapets ekonomi i Dornach, då upplevde jag något av världssamfund och solidaritet.

Alla länder gör stora ansträngningar för att gemensamt kunna utveckla inte bara arbetet i sitt eget land, utan även ett antroposofiskt världssällskap med en fri högskola. Därifrån verkar de olika sektionsområdena som pedagogik, medicin med läkepedagogik och socialterapi, konsterna, lantbruk och näring, sociala livs- och samhällsgestaltningar (tregrening), omedelbart in i det praktiska livet.

Och jag påmindes om antroposofiska sällskapets medlemskort, där det står att jag är medlem i det Allmänna antroposofiska sällskapet, alltså i världssällskapet i första hand och dessutom i ett svensk landssällskap som är en del i världssällskapet.

Det är något som jag vet sen många år tillbaka men jag tillät mig ändå att uppleva det stora, det globala som har funnits sedan 100 år, långt innan vår nuvarande globalisering.

Rudolf Steiner var modig och djärv, tänkte jag. Inget spår av ankdammmedvetande!

Och så kom ändå min lilla fundering: Kunde han inte ha nöjt sig med att grunda

ett litet, exklusivt sällskap? Till exempel i Schweiz eller...? Varför ett världssällskap?

Antroposofin

Den antroposofiska människobilden finns bland oss och har sina rötter, precis som vi själva, i den andliga världen. Frågan om människans andliga ursprung är den mest intima och samtidigt den mest allmänmänskliga. Själva den frågan är nyckeln till antroposofin.

Antroposofin är här för de människor som söker sina rötter. Den gör ingen skillnad i fråga om landstillhörighet, religiös övertygelse eller kön, den är en kunskapsväg som vill leda det andliga i människan till det andliga i världssalltet.

I en fördjupning av det antroposofiska innehållet ligger därför möjligheter till en globalisering som bär fredskraft inom sig. I denna strävan behöver vi varandra. Antroposofi är därför ingen privat "lyckliggörare", den vill leva mellan oss, i möten mellan människor.

Ett medlemskap i ett antroposofiskt världssällskap bär därför på en stor framtidspotential. Det var min reflexion efter skattmästarmötet i Dornach.

Läs mer om Allmänna Antroposofiska Sällskapet, de olika landsällskapen och Goetheanum på: www.goetheanum.org.

Ulrike von Schoultz är styrelseledamot i Antroposofiska sällskapet i Sverige

BOK

Människans mitt

Göran Fant

TITEL

*En tonårings värde och värdighet.
En pedagogisk essä om det
mellanmänskliga och människans mitt.*

FÖRFATTARE

Eva Malm

FÖRLAG

Carlsson Förlag 2013

Boken *En tonårings värde och värdighet* vilar på ett livs erfarenhet av barn och ungdomar. Eva Malm har varit waldorflärare, huvudsakligen på gymnasienivå och med inriktning på religion och svenska. Hon är också en mycket respekterad lärarutbildare och var en central gestalt när Waldorfläraryhögskolan byggdes upp, på hennes tid under namnet Kristofferseminariet. Det var i hög grad hennes förtjänst att waldorfläraryhögskolan fick en hög status och kunde inlemmas i Läraryhögskolan i Stockholm.

Hennes bok bärs av denna rika erfarenhet och placerar waldorpedagogiken i fältet av kvalificerad aktuell kulturdebatt med idéhistoriska och vetenskapliga dimensioner och referenser.

”Från helhet till helhet” är en beskrivning av waldorkursplanens grundläggande gest som är central i hennes framställning. Tonårsperspektivet är fokus i titeln, men Eva Malms upplägg ser hela kursplanen, hela uppväxtiden som en organisk helhet där det mellanmänskliga spelar en central roll. Kunskapsaspekten är bara en del av pedagogikens innehåll. Mot slutet av boken diskuteras den pedagogiska polariteten mellan Jag-Du och Jag-Det. Ty den inställning Eva Malm hyllar är självklart Jag-Du. Den meningsfulla relationen till världen skapas i ett fält av mellanmänsklig interaktion där det tingsliga är en ofrånkomlig verklighet som måste respekteras i sin fulla rätt. Men först samspelet lärare – elev – medelever skapar den mening och den livslust som bär också i skolans värld. Kunskapskontroll, betyg måste finnas som ett inslag, men om denna mänskliga varma grund inte får vara ett bärande element, blir skolverkligheten hård och ofruktbar.

Helhetsperspektivet innefattar självklart också de trefalder som är grunden i waldorfskolan: Kunskapsämnen, konstnärliga ämnen, hantverksämnen. Vetenskap, konst, religion. Ett briljant kapitel ägnar Eva Malm åt ”Handen som kunskapsorgan”. Handen som förutsättning för det specifikt mänskliga i all kulturgestaltning och dess verksamhet som framför allt naturligtvis blir märkbar i de praktiska ämnena, men också på alla andra fält av mänsklig aktivitet. Den framstående waldorfläraren Ernst Kranich citeras med entusiasm:

”Att bilda omdömen är en verksamhet i den mellersta organisationen hos människan. Till den hör ju armarna och de rytmiskt arbetande organen (lungorna och hjärtat) med det kännande som pulserar i dem. Men det som uppstår där som samklang i denna mellersta organisation måste utspelas i växelverkan med varseblivandet och föreställandet, det vill säga med huvudets organisation. [...] Om en människa under ungdomsåren kan komma fram till starka evidensupplevelser genom den undervisning hon får, ger det henne inre trygghet och inre orientering.”

Händerna hjälper till att göra intellektuella upplevelser till inre, helhetupplevelser. Eleven får en möjlighet att uppleva sitt skapande i det tillstånd som fått namnet ”flow”, flöde, känslan av total närvaro där tid och rum försvinner och där jagupplevelsens begränsning tillfälligt tycks upphävd för att senare i själva verket visa sig vara något som stärker jaget.

Som nämnts är underrubriken mer adekvat för bokens innehåll än huvudrubriken: ”en pedagogisk essä om det mellanmänskliga och människans mitt”.

Tonårskrisernas fenomenologi blir aldrig närmare utvecklad i Eva Malms framställning. Men desto mer påvisas de element som utjämnar och harmoniserar kriserna, ett element som kännetecknar waldorfskolan och borde finnas i all pedagogik särskilt för tonåringen:

”Ord som förundran beundran, värdnad och respekt är begrepp som sällan förekommer i den pedagogiska diskussionen. Men de har alla en plats i studiet av vad människan under århundraden och årtusenden har kunnat åstadkomma. Och de bildar en utgångspunkt för en känsla av förbundenhet och en vilja att ta ansvar.”

BOK

Lenins sista strid

Rolf Edblom

TITEL

*Lenins sista strid.**En teaterpjäs i två akter*

FÖRFATTARE

Hans Möller 2013

Hans Möller har skrivit en teaterpjäs i två akter, Lenins sista strid. Han bygger framställningen bland annat på uppgifter som först blev tillgängliga efter Sovjetunionens sammanbrott. Händelseförloppet i den första akten som är en lång Leninmonolog, utspelar sig någon gång på hösten efter Lenins hjärnblödning i maj 1922. Vi får här en tydlig bild av marxism-leninismen och dess konsekvenser som tanke-system. Den andra akten behandlar slutskedet i hans liv (död januari 1924). Utöver Lenin möter vi här hans hustru Krupskaja, hans läkare dr Ochs, sekreteraren Fotijeva och Stalin.

En del läsare frågar sig kanske vad ett drama om Lenin ska vara bra för. Det är väl ingen som kan intressera sig för något så föråldrat som marxism-leninismen. Till och med vårt gamla Moskvatrogna kommunistparti har efter hand tagit avstånd och bytt namn till Vänsterpartiet.

Det finns dock fortfarande goda skäl att skriva om Lenin och hans tankevärld. Vi behöver helt enkelt förstå hur fanatiska utopister tänker för att kunna förstå oss själva och hur de kan påverka vår omdömesförmåga så att vi inte i tid reagerar på deras vanföreställningar. I det företal Hans Möller har skrivit till dramat, framhåller han att Lenin är en portalfigur för 1900-talets samhällsliga katastrofer. Han menar att Lenins fanatiska utopism blev inte bara en grund för Stalin, Mao och Pol Pot. Den har också släktskap med Hitlers och Usama bin Ladins förhållningssätt till sina idéer. Till dessa namn kan man enligt min mening lägga Anders Behring Breivik. Vilka ohyggligheter som helst är tillåtna bara man når målet – den underbara framtiden. Denna fantastiska framtid utgör totalitarismens viktigaste lockelse, som Henrik Höjer så riktigt framhåller i sin understreckare i Svd 9/4-13. Det finns alltså skäl nog att sätta upp detta drama. Dessutom finns det fortfarande Leninan-

hängare. Varje år sedan 2009 delar Jan Myrdalssällskapet ut sitt Leninpris. Det är på etthundratusen kronor. Alla har hittills tacksamt tagit emot det utan några egentliga invändningar mot Lenins ogärningar och tankesätt, trots kraftfulla debattinlägg i dagspressen.

Redan i början av Hans Möllers drama kastas vi rakt in i Lenins tankevärld och låter oss få en bild av hur massmördandet i den framväxande Sovjetunionen kunde bli möjligt. Lenin sitter slagrörd i en rullstol, försjunken i minnen. Det han ser framför sig är matroserna på Kronstadt, hur de hade räddat hans revolution genom att rikta kanonerna mot Kerenskijregeringen men sedan gjort uppror mot honom och hans bolsjeviker. De ville inte ha någon proletariats diktatur. De hade därmed förvandlats från hjältar till vita svin. Lenin hade funnit att de måste krossas: dödas eller sändas till läger i norr. Proletariats diktatur var nämligen det första nödvändiga steget mot kommunismens fria samhälle. "Begrep ni inte att det som var rätt före revolutionen det var nu högsta orätt", utbrister han. Lenin medger att det inte var något lätt beslut, men han låter inte sina personliga känslor påverka sin objektiva bedömning. "Ett enda mål följer vi: världsrevolution! En ny tids födelse." Hans Möller visar här hur Lenin förhöll sig till detta svåra beslut. Det gällde att skilja subjektiva sympatikänslor från den objektiva nödvändigheten för att nå sitt utopiska mål. Jag tror att detta förhållningssätt till sitt känsloliv är typiskt inte bara för Lenin utan även för Hitler, Breivik och bin Ladin och utgör en grund för att förstå hur deras handlingar är möjliga. Gitta Sereny beskriver i sin bok Albert Speer och sanningen hur Hitler kan visa omtanke, förståelse och varma känslor för andra, men går de emot hans föreställningar blir han plötsligt en helt annan, kall, hård och mordiskt beslutssam. Något liknande går säkert att hitta hos både Breivik och bin Ladin.

Vi får sedan många exempel på hur Lenin kväver sin empatiförmåga för idén om historiens slutmål. Det gäller att följa Marx teori, den objektiva sanningen. Vi ser också hur han föreställer sig att ett kommande storkrig skulle kunna tända hatets gnista och åstadkomma den efterlängjade världsrevolutionen.

Mitt under återblickar och politiska reflektioner kan Lenin med stöd av sin käpp resa sig och utropa att han måste bli frisk. Han grubblar över att revolutionen kan förfuskas, att man kan hamna tillbaka i chauvinism och byråkrati, det finns inre fiender. Dessa grubblerier pekar framåt mot de problem han möter i andra akten. Dessförinnan får han emellertid en ny hjärnblödning.

I den andra akten är han ytterligare försvagad och lider av talsvärigheter. Han inser att politiska misstag har begåtts och kämpar för att rätta till dessa. Kampen gäller bland annat att förhindra Stalins befarade maktövertagande. I stunder av svaghet ifrågasätter han sig själv och sin syn på den marxistiska logiken. Vi får också inblickar i hans förhållande till hustrun Krupskaja.

Lenin är den helt dominerande rollen i båda akterna. Hans monologer och repliker känns ytterst trovärdiga. Man känner igen det leninistiska språkbruket från den tidiga 1970-talssvänstern. En del av det Lenin säger är direkta citat ur hans uttalanden men här placerade i ett övertygande dramatiskt sammanhang.

Texten fungerar väl som ett läsdrama. Den skulle också kunna bli ett starkt drama i Pr:s Radioteater eller på scenen. Jag kan också se en gymnasieklass sätta upp den, men i nedkortad form. Första aktens monolog skulle kunna delas upp mellan ett antal elever. De skulle kunna byta av varandra allteftersom Lenins minnesbilder och politiska ögonblicksupplevelser av nuet förändras.

Till minne av Amanda Huircan- Martinez

Carolin Hedman

Forum har samlat några minnesbilder från Amanda Huircan-Martinez med anledning av hennes plötsliga bortgång den 22 mars 2013.

Amanda Huircan-Martinez, kär vän och tidigare medarbetare på SOFIA gick mycket oväntat bort för en tid sedan. Vi är många som har arbetat med Amanda på SOFIA och det står alltmer klart för mig att vi är många som saknar henne och smärtan efter hennes plötsliga bortgång gör ont i oss alla.

Det har inte gått en dag sedan jag fick reda på att hon lämnat oss utan att jag tänkt på henne. Den första tiden präglades tankarna av en känsla av ofattbarhet och oändlig tomhet i världen. Att det var ett gudomligt missförstånd, en felklickning i rymden. Det var ju så mycket kvar som hon skulle göra.

Allteftersom dagarna går och efter en värdig och vacker Minneshögtid i Vita huset så tänker jag mer och mer på hur vi ska kunna hedra hennes minne och det arbete Amanda la ner i SOFIA under den tid vi fick ha henne som medarbetare. Amanda var väldigt engagerad i SOFIA när hon började jobba hos oss. Hon hade en sällsynt förmåga att formulera det som var viktigt för världen och hennes ideal var höga. Amanda skrev mycket, målade och fotograferade. Tillsammans med Nino och Anatoli gjorde hon en fantastisk utställning med bilder från sin Indientid. Amanda hade också en blogg där hon formulerade mycket av sina tankar och reflexioner. Hon var en källa till inspiration, trodde verkligen på att det gick att göra skillnad i världen och brann för att göra något för att engagera unga människor. Hon arbetade hårt med ungdomsmöten, nyhetsbrev, hemsida, stödga-la, ja egentligen allt som hon fick i arbetsuppgift. Hon var en sprudlande kraft, full av energi, klokskap och klarsynthet.

”Jag minns hur du frågade mig om du fick sitta som en fjäril på min axel och följa med mig på det jag gjorde. Då var du 19 och hade just gått ut YIP. Det var på sommaren under 360 grader och jag hade samtidigt haft ögonen på dig, sett din beslutsamhet, din energi och ditt engagemang. Jag hade sett dig i YIP-klassen och mött dig på IDEM-möten och jag såg hur du tog dig an uppgifter och gjorde dem snabbt och effektivt. Jag såg att det bodde en engagerad själ i dig.

Så började du jobba med oss på SOFIA, följde med mig på resor till skolor över hela Sverige. Vi skojade om att du lärde dig lite svensk geografi. Sen fick du platsen som praktikant i Indien och åkte ner till Bombay där vi möttes för att sedan resa vidare i södra Indien. Det arbete du gjorde där med att dokumentera alla projekt du mötte var imponerande. Snyggt, strukturerat och välgjort. Sedan fortsatte du att arbeta på SOFIA med en rad olika arbetsuppgifter, jag minns hur du pratade om hur du drömde om att göra en tidning och det mynnade ut i att du gjorde tidningen STATUS som ett nyhetsbrev för ungdomar.

Du var en källa till inspiration för mig, dina höga ideal och ditt arbetstempo höll mig igång. Du älskade att sätta tänderna i alla uppgifter du fick och när de var klara ville du ha mer att göra, det var svårt att hålla jämnt tempo med dig!

Så var du så slående vacker. I Indien sa man att du såg ut som en ”Bollywood moviestar”, med dina ”almond eyes” and ”white skin”. Jag fick uppleva hur alla vände sig om efter dig på gatan, viskade och pekade, alla tyckte du var så vacker. Att barnen på Girls drop out school kallade dig Rani-queen, var förstås självklart! Du var så färgstark och levande.

Du kunde också se bestämd ut med dina granskande ögon och tvekade liksom inte för att säga ifrån när du inte höll med, även om det var obekvämt. Du var modig och lite kaxig. Jag gillade det, men det fick mig också att skärpa till mig och verkligen rannsaka mig själv då och då för att se om jag verkligen kunde stå för det jag sa och verkligen ”walked my talk”, för jag visste att dig lurar man inte. Det skapade en känsla av verklighet och att det faktiskt måste gå att göra något åt det vi står och pratar om, att det inte finns utrymme för tomma ord eller floskler. Get your shit together and just do it!

Det där med att du skulle sitta som en fjäril på min axel var snart borta. Jag hade lika mycket att lära mig av dig, vi lärde av varandra och flög oftast sida vid sida. Nu när du inte finns längre med oss i den fysiska världen kan jag bara önska att vi får fortsätta att besöka varandras axlar då och då för att lära av varandra.”

Amanda

Mats-Ola Ohlsson

Du och lilla Torun lämnade jordelivet den 22 mars när jag befann mig på resa söderut.

Dit hade koltrasten redan kommit. Den ville väcka, och väckte mig med sin sång den dagen och dagarna innan.

En komet var här i samma tid, färdades genom våra tonande planeter. En komet som har varit på väg hit i långa tider, för att vara i vår närhet för en kort tid, för att ge oss möjligheter att ta nya steg utvecklingen. Något helt nytt kan träda fram!

Amanda, för mig var Du en komet som plötsligen dök i våra liv, verkade starkt på oss, hade Dina särskilda impulser som Du med stor självständighet och utan kompromisser genomförde.

Och lika plötsligt och överraskande var Du inte längre mitt i livet bland oss, som om du likt kometen färdades vidare på sin bana.

Jag gick länge och väntade på koltrastens sång här hemma i Järna. Det dröjde en månad innan den sjöng en oändligt vacker kvällssång i toppen av en hög björk nära ditt hem.

En vacker och löftesrik sång.

Kalendarium för högskolearbetet i Sverige i samband med de nitton klasstimmar

Högskolekretsen

22 september
24 november

Lund

Hösten 2013:

Fredag 6 sept, kl 17, klasstimme 1:17
Fredag 4 okt, kl 17, klasstimme 1:18
Fredag 11 okt, kl 16, samtal
Fredag 1 nov, kl 17, klasstimme 1:19
Fredag 6 dec, kl 16, samtal

Våren 2014:

Fredag 7 febr, kl 17, klassarbete
Fredag 7 mars, kl 17, klassarbete
Fredag 4 april, kl 17, klassarbete
Fredag 11 april, kl 16, samtal
Fredag 9 maj, kl 17, klassarbete

Klassansvarig: Lars Fredlund

Växjö

Hösten 2013:

Lördag 31 aug, kl 9, klasstimme 1:17
Lördag 29 sept, kl 9, klasstimme 1:18
Lördag 26 okt, kl 9, klasstimme 1:19
Lördag 29 nov, kl 9, klasstimme 1:1

Våren 2014:

Lördag 24 jan, kl 9, grupparbete 1:1
Lördag 28 febr, kl 9, klasstimme 1:2
Lördag 28 mars, kl 9, grupparbete 1:2
Lördag 25 april, kl 9, klasstimme 1:3
Lördag 23 maj, kl 9, grupparbete 1:3

Klassansvariga: Lars Fredlund och
Karin André

Kalmar

Hösten 2013:

Lördagen den 21 september, kl 9.00 – 11.45
(klasstimme 1 och samtal)
Lördagen 26 oktober, kl 9.00 – 11.45
(klasstimme 2 och samtal)
Lördagen 23 november, kl 9.00 – 11.45
(klasstimme 3 och samtal)

Våren 2014:

Lördagen den 18 januari kl 9.00 – 11.45
(klasstimme 4 och samtal)
Lördagen den 15 februari, kl 9.00 – 11.45
(klasstimme 5 och samtal)
Lördagen den 15 mars, kl 9.00 – 11.45
(klasstimme 6 och samtal)

Lördagen den 12 april, kl 9.00 – 11.45
(klasstimme 7 och samtal)

Lokal: Eurytmirummet i Kalmar
Waldorfskola

Klassansvariga: Britt-Mari Skeppstedt
och Hans Johannesson

Göteborg

Hösten 2013:

31 aug, kl 10, 1a klasstimmen läst
28 sept, kl 10, 1a klasstimmen fritt hållen
26 okt, kl 10, 1a klasstimmen samtal
23 nov, kl 10, 2a klasstimmen läst
14 dec, kl 10, 2a klasstimmen fritt hållen

Våren 2014:

25 jan, kl 10, 2a klasstimmen samtal
22 febr, kl 10, 3e klasstimmen läst
1 mars, kl 10, 3e klasstimmen fritt hållen
29 mars, kl 10, 3e klasstimmen samtal
26 april, kl 10, 4e klasstimmen läst
24 maj, kl 10, 4e klasstimmen fritt hållen
14 juni, kl 10, 4e klasstimmen samtal

Klassansvariga: Alexandra Ivan,
Inger Wennerblom, Vendela Klose

Örebro

Hösten 2013:

25 augusti kl. 14.00 samtal,
kl. 15.00 2:a klasstimmen
27 oktober kl. 14.00 samtal,
kl. 15.00 3:e klasstimmen

Våren 2014:

26 januari, kl. 14.00 samtal,
kl. 15.00 4:e klass timmen
23 mars, kl. 14.00 samtal,
kl.15.00 5:e klasstimmen
25 maj, kl. 14.00 samtal,
kl. 15.00 6:e klasstimmen

Klassansvarig: Hester Renouf

Norrköping

Hösten 2013:

1 sept, kl 10, 14:e klasstimmen + samtal
6 okt, kl 10, 15:e klasstimmen
27 okt, kl 10, 16:e klasstimmen + samtal
24 nov, kl 10, 17:e klasstimmen

Våren 2014

12 jan, kl 10, 18:e klasstimmen + samtal
9 febr, kl 10, 19:e klasstimmen
9 mars, kl 10, 1:a klasstimmen + samtal
6 april, kl 10, 2:a klasstimmen
4 maj, kl 10, 3:e klasstimmen

Dormsjö

Hösten 2013:

8 sept, kl. 10 – 12 arbete m. klassmaterialet
3 nov, kl. 10 – 12 arbete m. klassmaterialet

Våren 2014:

2 febr, kl. 10 – 12 arbete m. klassmaterialet
6 april, kl. 10 – 12 arbete m. klassmaterialet
1 juni, kl. 10 – 12 arbete m. klassmaterialet

Klassansvarig: Hester Renouf

Järna

Tisdag 3 september kl 19.30 – 21.00

• Meditationsarbete kring den fjortonde
klasstimmen. Anna Hallström

Lördag den 7 september

Fjortonde klasstimmen

• kl 9.00 – 9.30
Eurytmi. Erika Molin
• kl 9.30 – 10.30
Inspirationsbidrag och
gemensamt arbete. Bjarne Edberg
• kl 11.00 – 12.00
Fjortonde klasstimmen. Inger Hedelin

Tisdag 8 oktober kl 19.30 – 21.00

• Meditationsarbete kring den femton-
de och sextonde klasstimmen. Anna
Hallström

HÖGSKOLEDAG

Lördag 12 oktober

Tolfta och trettonde klasstimmen

• kl 9.00 – 9.30
Eurytmi. Inger Hedelin
• kl 9.30 – 10.30
Femtonde klasstimmen.
Anna Hallström
• kl 11.00 – 12.00
Arbete i grupper
• kl 13.00
Bidrag till sextonde klasstimmen.
Rembert Biemond
• kl 13.45 – 15.15
Arbete i grupper
• kl 15.45
Högskoletimme. Motiv ur sextonde
klasstimmen. Dick Tibbling

Tisdag den 12 november kl 19.30 – 21.00

• Meditationsarbete kring den sjuttonde
klasstimmen. Anna Hallström

Lördag 16 november

Sjuttonde klasstimmen

• kl 9.00 – 9.30
Eurytmi
• kl 9.30 – 10.30
Inspirationsbidrag och
gemensamt arbete. Hans Lindmark
• kl 11.00 – 12.00
Sjuttonde klasstimmen.
Anna Hallström

Klassansvariga: Anna Hallström och Inger Hedelin

Stockholm

Hösten 2013:

Onsdag 4 september, kl 19:00
6:e klasstimmen läst
Onsdag 18 september, kl 19:00
6:e klasstimmen fritt hållen
Onsdag 2 oktober, kl 19:00
7:e klasstimmen läst
Onsdag 16 oktober, kl 19:00
7:e klasstimmen fritt hållen
Onsdag 30 oktober, kl 19:00
8:e klasstimmen läst
Onsdag 13 november, kl 19:00
8:e klasstimmen fritt hållen
Onsdag 27 november, kl 19:00
9:e klasstimmen läst

Högskolesammanskomst:

Lördag 7 december, kl 10 – ca 13
9:e klasstimmen fritt hållen.

OBS: Tag med det blå kortet även till högskolesammanskomsten.

Klassansvariga i Stockholm:

Thomas Andersson tel: 070- 645 95 65
Louise Ejefors tel: 08- 36 08 12
Göran Nilo: 08- 551 708 82, 070- 174 93 86

Umeå

Hösten 2013:

1 september, Janecke, (1)
13 oktober, Ursula, (2)
10 november, Janecke, (3)
8 december, Ursula, (4)

Klassansvariga: Ursula Flatters, Janecke Wyller

Kalendarium för Antroposofiska Sällskapet i Sverige

27 – 31 juli

Människan – en lindansare Sambandet mellan det inre och det yttre

Välkommen till nordisk högskolekonferens i kulturhuset i ytterjärna

Naturfilosofen Friedrich Schelling sa att människan förlöser naturen när hon lär sig att förstå den, och att människan när hon lär känna sig själv samtidigt befriar naturen. Vår tids sociala och ekologiska utmaningar har gjort denna insikt högaktuell och appellerar till varje människa att bli deltagare i en sådan "befrielseprocess".

Genom de nitton meditativa stegen i Första Klassen av Den Fria Högskolan för Antroposofi går det en väg till övervinnelse av klyftan mellan natur och människa som vår epok har hamnat i. Men vägen är dramatisk: jag känner vartefter att denna klyfta är "tröskeln till den andliga världen".

Kommer jag i beröring med det djupast mänskliga i mig, upplever jag hur ljus, värme och liv blir till en moralisk verklighet i mig själv. Människans själ är "så stor som hela världsallet"! Men jag upplever samtidigt att jag "i själslig bemärkelse går på en lina" över en avgrund där motstridiga krafter kan dra mig ut i människofientliga ensidigheter. Att finna en mittpunkt i detta dramatiska kraftfält kommer att få en allt mer avgörande betydelse för den enskilde, för det sociala livet och för vårt samliv med naturen.

Under konferensen vill vi arbeta med de meditativa stegen i 5 och 15 klasstimmen. Konferensen kommer att stå i övningens och forskningens tecken. Olika arbetsgrupper kommer att fördjupa de olika aspekterna genom konkreta övningar. Frågor kring "forskning på det andliga området"-Högskolans främsta uppgiftskommer också att bli bearbetade. Konferensen riktar sig till medlemmar i Den Fria Högskolan för Antroposofi.

Om temat väcker interesse och du inte är medlem i Högskolan, kan du kontakta en av Högskolans representanter i Norden för ett samtal om deltagande i konferensen och om hur du kan ansluta dig till högskolearbetet:

Om programmet

Förmiddagarna ägnas åt olika former för övande, delvis gemensamt, delvis individuellt. Klasstimmarana kommer att ge-

staltas i anslutning till vårt tema. Är vårt inre egentligen skilt från världen?

Eftermiddagarna vänder sig mer till våra uppgifter i världen. Det finns utrymme för var och en att ta initiativ till workshops! Här är frågan om "forskning i det andliga? ett centralt tema och Troels Ussing kommer att ha en workshop till temat. Alla är varmt välkomna med sina initiativ och de får gärna anmälas till Ursula Flatters, ursula.flatters@vidarkliniken.se. Information om dessa skickas vartefter till dem som anmält sig. På senare delen av eftermiddagen möter vi några personer som har ett starkt engagemang i kultur- och samhällsfrågor som berör vårt tema. De är inte medlemmar i högskolan men har en anknytning till vårt arbete på olika sätt.

Kvällarna ägnas åt konsten. Carina Schmid har tidigare arbetat som scenledare vid Goetheanum och innan dess varit ledare för eurytmiskolan i Hamburg. Hon har en enastående förmåga att korrigera så att det bästa kommer fram hos den enskilde eurytmisten, men också så att interpretationen av dikt och musik blir tydlig. För oss som åskådare bjuder hennes "masterclass" både på konst och konsten att göra den bättre. En enastående inblick i hur man egentligen arbetar med eurytmi blir kanske den största behållningen!

Program

Lördagen den 27 juli

kl 16.30 – 18.00

Välkomst, A. Kumlander Vad är forskning i det andliga? T. Ussing Fader Vår-människan och världen. U. Flatters

kl 19.00 – 20.30

Konstnärlig afton

Söndagen den 28 juli

• kl 8.30 – 9.15

Språkets magi – talgestaltning med Antonius Zeiher

• kl 9.30 – 10.15

Eurytmi med Carina Schmid

• kl 10.45 – 11.15

Individuell övning/meditation på en plats i trädgården. Introduktion Ursula Flatters

• kl 11.30 – 12.30

Klasstimme 5. Frode Barkved.

• kl 14.30 – 16.00

Workshops – fria initiativ

• kl 16.30 – 18.00

Inlägg till temat

• kl 19.00 – 20.30

Masterclass Eurytmi med Carina Schmid

Måndagen den 29 juli

- kl 8.30 – 9.15
Språkets magi – talgestaltning med Antonius Zeiher
- kl 9.30 – 10.15
Eurytmi med Carina Schmid
- kl 10.45 – 11.15
Individuell övning/meditation på en plats i trädgården. Introduktion Ursula Flatters
- kl 11.30 – 12.30
Klasstimme 5. Troels Ussing
- kl 14.30 – 16.00
Workshops – fria initiativ
- kl 16.30 – 18.00
Sammanflätningen av det inre och det yttre. Karin Dahlberg
- kl 19.00 – 20.30
Masterclass Eurytmi med Carina Schmid

Tisdagen den 30 juli

- kl 8.30 – 9.15
Språkets magi – talgestaltning med Antonius Zeiher
- kl 9.30 – 10.15
Eurytmi med Carina Schmid
- kl 10.45 – 11.15
Individuell övning/meditation på en plats i trädgården. Introduktion Ursula Flatters
- kl 11.30 – 12.30
Klasstimme 15. Ursula Flatters.
- kl 14.30 – 16.00
Workshops – fria initiativ
- kl 16.30 – 18.00
Ett samhälls-perspektiv till temat. Cato Schiøtz ev. m. fl.
- kl 19.00 – 20.30
Öppet

Onsdagen den 31 juli

- kl 8.30 – 9.15
Språkets magi – talgestaltning med Antonius Zeiher
- kl 9.30 – 10.15 Eurytmi med Carina Schmid
- kl 10.45 – 11.45
Klasstimme 15. Ulla Ahmavaara (med övers.)
- kl 12.00 – 12.30
Gemensam reflektion och avslutning

Medverkande

Ulla Ahmavaara, rektor för Snellman-Högskolan, Finland

Frode Barkved, generalsekreterare för Antroposofiska Sällskapet i Norge

Karin Dahlberg, gästprofessor i vårdvetenskap vid Linnéuniversitetet i Växjö och Göteborg, Centrum för personcenterad vård

Ursula Flatters, specialist i allmänmedicin och utvecklingschef, Vidarkliniken

Anders Kumlander, ordförande i Vidarstiftelsen, Saltå Kvarn m.fl.

Cato Schiøtz, advokat, partner i advokatfirman Schødt, Norge

Carina Schmid, eurytmist, f.d. scenledare vid Goetheanum, Dornach Schweiz

Troels Ussing, generalsekreterare för Antroposofiska Sällskapet i Danmark

Antonius Zeiher, talgestaltare

Fria högskolan för antroposofi

Den Fria Högskolan för Antroposofi har sitt säte vid Goetheanum, Dornach Schweiz. Den grundades redan 1924 i samband med bildandet av Allmänna Antroposofiska Sällskapet som har uppgiften att stödja den. Initiativtagaren var Rudolf Steiner. Fria Högskolan vill bidra till att utveckla det själsligt andliga i människan och att forska i det. Detta sker utifrån de livserfarenheter som människor kan göra i alla livsområden, såväl som människa i allmänhet och inom det professionella livet. Det unika med Högskolan för Antroposofi är att den både ger metoder för en individuell utveckling som människa och vill verka för att skapa en mer mänsklig kultur på alla områden, dvs. bidra till fördjupning och förändring av det professionella livet. I de s.k. "klasstimarna" skildras en forskande väg in i erfarenheter av människans andliga möjligheter och där ges meditationsspråk till medlemmarna. Snart visade sig detta i form av waldorfskolor, biodynamiskt jordbruk, en utvidgning av medicinen, en förnyelse av läkepedagogiken, konsten, en helt ny konststart, eurytmin växte fram. Fria Högskolan vill alltså främja initiativ och skapande på alla områden utifrån den enskildes spiritualitet.

Högskolan är inte akademisk och vill inte konkurrera med det akademiska men väl befrukta det! Den bygger på det rent mänskliga och människans fria initiativförmåga. Medlem blir man på eget initiativ och i kontakt med representanter för högskolan.

Högskolan för Antroposofi är organiserat i olika sektioner motsvarande olika livsområden eller professioner.

Deltagande

Kursen vänder sig till högskolemedlemmar. Om Du är intresserad att delta, men inte är högskolemedlem är Du välkommen att kontakta en av nedanstående personer i respektive nordiska land.

Arrangör

Ansvar för konferensen har gruppen för det nordiska högskolearbetet. Den anord-

nas i samarbete med de nordiska Antroposofiska Sällskapen.

FINLAND: Ulla Ahmavaara,
ulla.ahmavaara@kolumbus.fi

SVERIGE: Ursula Flatters,
ursula.flatters@vidarkliniken.se

ISLAND: Hildur Gudmundsdóttir,
hgrs@internet.is

NORGE: Harald Haakstad,
h-haakst@online.no

DANMARK: Troels Ussing,
troels.ussing@mail.tele.dk

LOKAL: Kulturhuset i Ytterjärna.

KOSTNAD: Kursavgiften är 2400 kr. inklusive fika. Måltider ingår inte. Kursavgiften kan subventioneras vid behov.

BOENDE: Det finns möjlighet till övernattnings på området i Kulturhusets hotell: hotell@kulturhuset.se, tel 08-55430210. Priset är rabatterat till 600 kr. per övernattnings inklusive frukost-ange att Du deltar i konferensen!

Det finns även möjlighet till boende på Kulturcentrum Järna i enklare rum, Gunilla Post: kulturcentrum@gmail.com, tel: 08-554 302 50.

Måltider intas vid Järna restaurang och Kulturhusets Café.

ANMÄLAN: konferens@kulturforum.se

FRÅGOR: Angående organisationen: Gunilla Louwrens, konferens@kulturforum.se, tel: 08-5540200. Angående innehållet: Ursula Flatters, ursula.flatters@vidarkliniken.se

31 juli – 4 augusti**What is Art?****Global School in Scandinavia Seminar/Summer Festival with Yeshayahu Ben-Aharon**

Plats: Orust Waldorf School, Slussen, Henån, Orust.

Programmet startar kl 18.30 den 31 juli och slutar kl 15.00 den 4 augusti.

Anmälningsavgift: ca 1 500 kr, måltider inkluderade.

Meddela val av övernattnings. Möjligheter till camping finns.

Anmälan till Hester Renouf, e-post: hesterrenouf@telia.com

Föredragens översätts till svenska.

Vi hälsar er välkomna.
Torbjörn Eftestöl, Aksel Hugo och Alexandra Ivan.

5-8 augusti

Mina gärningar och deras följder – att vara skapande i karma

Inbjudan till ett sommarmöte på Kulturhuset i Ytterjärna

...EN UPPFOSTRAN TILL KARMISKT SKÅDANDE MÅSTE FÅ PLATS I DEN MODERNA CIVILISATIONEN... Så uttalar sig Rudolf Steiner i föredraget den 27 april 1924 i Dornach där han, ett år före sin död, ger omfattande inblick i karmiska sammanhang för medlemmar i det, genom julmötet, nygrundade Antroposofiska Sällskapet. Dock redan i början av nittonhundratalet är tanken om reinkarnation och karma den centrala bildningsprincipen i allt som växer fram ur antroposofin. De fyra mysteriedramerna som skrevs av Rudolf Steiner och uppfördes första gången mellan 1910 och 1913 har sina rötter i karmiska sammanhang. Första mysteriedramat "Invigningens port" visar att de egna gärningarna bildar karmaskapande substans.

Andra mysteriedramat, SJÄLENS PRÖVNING, uppförs dessa dagar i sin helhet. Där skådar tre av personerna sina ömsesidiga relationer och gärningar i en tidigare inkarnation. Inkarnationen äger rum i medeltiden, första tredjedelen av trettonhundratalet. Ödesförvandlande kärlekskraft utgör en vändpunkt i det som sägs med orden: ... I GAMLA JORDE-DAGAR FORMADES EN KNUT AV TRÅDARNA SOM KARMA SPINNER UNDER VÄRLDENS GÅNG...

Michael Debus, präst i Kristensamfundet, håller inledande föredrag med karmifrågor som ett centralt motiv. Michael Debus har under många år varit verksam på Fria högskolan för religiös förnyelse i Stuttgart. Rudolf Steiners mysteriedramer har under dessa år varit en betydande del i hans arbete med de studerande. Sommaren 2010, 2011 och 2012 höll han inledningsföredragen i Dornach till alla fyra dramer. Dessa föredrag finns i bokform: "Lebenskrisen und Lebensdramatik" samt "Mondenkarma und Sonnenkarma" utgivna i Verlag am Goetheanum.

Under detta sommarmöte vill vi ge möjlighet till utbyte och fördjupning genom samtal i grupp, workshops och dialoger.

Sista anmälningsdag är 15 juli 2013.
Anmälan till: Kulturforum Järna AB
Pl 1800 153 91 Järna, +46(0)8 554 302 00
e-post: hotell(at)kulturhuset.nu
Anmälan är bindande

Deltagaravgift: Möte inklusive drama-kvällarna: 2 000 kr. För medlemmar i Antroposofiska Sällskapet: 1 800 kr. Pensionärer, studerande och arbetslösa betalar: 1 500 kr. I undantagsfall finns det möjlighet att söka stipendier.

Kostnad för kost och logi tillkommer. Läs om olika boendeanternativ och boka på www.kulturforum.se +46(0)8 554 302 00
www.haknas.vandrarhem.dinstudio.se +46(0)8 551 502 21

Har du frågor: Ring Ulrike von Schoultz +46-07-6558035 eller Joel Hallklint på Antroposofiska Sällskapets sekretariat +46(0)8 554 302 20. Kulturforum Järna +46(0)8 554 302 10. Varmt välkomna!

Stöd arbetet med dramerna

Arbetet med mysteriedramerna genomförs med frivilliga krafter. Gåvor för att täcka omkostnader är mycket välkomna.

Du kan sätta in ditt bidrag på Ekobanken konto: 1100053030, Mysteriedramefonden.

Arrangör: Antroposofiska Sällskapet – Ulrike von Schoultz och Hans Lindmark

30 augusti – 1 september

Astrosofi – att lyssna till stjärnorna

Föredrag, eurytmi, stjärnskådning

Seminarium med Dr. Robert Powell i Kulturhuset, Ytterjärna med musikaliskt ackompanjering av Sylvia Karpe.

Astrosofi är stjärnvisdom. Under detta seminarium kommer Robert Powell att i föredrag och samtal presentera nya forskningsrön ur astrosofin och även ge en kosmisk bakgrund till år 2013. Genom astrosofin öppnas en väg för oss att återanknyta till tillvarons kosmiska och andliga dimensioner. Robert Powells senaste bok "Astrogeographia" beskriver korrespondensen mellan stjärnhimmelen och olika specifika platser på vår jord och han kommer även att beröra detta tema under helgen.

Program

Fredagen den 30 augusti

- kl 19.30–21.00
Offentligt föredrag: 2013 - den kosmiska bakgrunden till aktuella händelser

(följt av stjärnskådning om vädret tillåter)

Lördagen den 31 augusti

- kl 9.30 – 10.45
Eurytmi
- kl 11.15 – 12.30
Föredrag/samtal: Att lyssna till stjärnorna
- kl 14.30 – 15.45
Föredrag/samtal: Sommartriangeln - Norra Korssets Mysterium
- kl 16.15 – 17.30
Eurytmi
- kl 19.30 – 21.00
Offentligt föredrag: stjärnskådning som andlig väg (följt av stjärnskådning om vädret tillåter)

Söndagen den 1 september

- kl 9.30 – 10.45
Eurytmi
- kl 11.15 – 12.15
Föredrag/samtal: Kristus i det eteriska
- kl 14.00 – 15.30
Text-, musik- och eurytmimeditation: Kristus i det eteriska

KOSTNAD: Hela seminariet: 1200 SEK (inklusive kaffe/ te) Enstaka föredrag: 140 SEK. Betala gärna i förväg till pg 588 71-5. Märk inbetalningen: "Powell- seminarium"

KURSSPRÅK: Engelska, med översättning efter behov.

BOENDE: Kan bokas hos: Kulturcentrum Järna: 08- 554 30 251 Hotell Kulturhuset: 08- 554 30200 Håknäs vandrarhem: 08 551 502 21 Wigwam B & B (nära Kulturhuset): 08- 551 500 15 Järna B & B (i Järna centrum): www.jarnabedandbreakfast.se

ANMÄLAN: Ytterligare information och anmälan (anmälan senast 31 juli) Antroposofiska sällskapets sekretariat: 08- 554 302 20, kontakt@antroposofi.nu Maria Linden: 08-551 740 40, mariasophia22@gmail.com

9 november

Höstmöte i Antroposofiska Sällskapet

Plats: Göteborg

KURSER

2013/14

Du, jag och det gemensamma.

Med övandet i centrum kan vi förbättra livskvaliteten i vardagslivet och skapa ett intresse för det gemensamma. Vi bjuder in till ett gemensamt arbete med de sex grundövningarna av Rudolf Steiner. Dessa övningar aktiverar och skapar harmoni mellan tanke, känsla, vilja, positivitet, varseblivning och fördomsfrihet. Detta gemensamma arbete med övningarna skall ge en möjlighet att utforska och fördjupa övningarna.

I det kreativa samtalet kommer vi att utbyta erfarenheter och se närmare på de upplevelser och färdigheter som uppstår. Med konstnärliga övningar kommer vi att fördjupa och förstärka övningarna. Vi gör eurytmi och målning med inriktning på övningarna. Målet med arbetet är det självständiga omdömet. Kursen står i Antroposofiska Sällskapet regi.

Datum för kursen:

- Lördag den 7 september
- Lördag den 12 oktober
- Lördag den 9 november
- Lördag den 7 december
- Lördag den 18 januari
- Lördag den 15 februari
- Lördag den 15 mars

Tid, plats och kontakt:

- Tid : 10:00–16:00
- Plats : Vita Huset Ytterjärna
- Kostnad 1200 Kr
- Ansvariga : Bo Werner Eriksson: målning mm; Regula Nilo: Eurytmi mm; Erling Tharaldsen: metodik samtal mm. Anmälan och förfrågningar görs till regula@telez.se;
- erling.tharaldsen@gmail.com;
- bopost@telia.com
- Anmälan räknas när kursavgiften är betald. Inbetalas på Bankgiro 5419-1119.

ANNONS

Sommareurytmi 25–30 juli 2013

Kulturcentrum Järna (Rudolf Steiner Seminarier) Stora Eurytmisalen.

I år har vi valt temat "HIMLAJORDEN" som kursstema med anknytning till den pågående Summer of Soil konferensen.

- Kursledare: Aurora Granstedt, Yoko Pietsch
- Piano: Sylvia Karpe
- Recitation: Hans Lindmark
- Kursavgift: 2500kr
- Anmälan till Aurora på tel. 0158 33 058 eller mob. 070 31 32 781 eller maila aurora@granstedt.com eller via vår hemsida www.movingart.se

Consulting in organisations 2013–14

- Vill du utmana ditt sätt att arbeta som utvecklare?
- Vill du bli mer medveten om dina andliga inspirationskällor?
- Vill du hitta din väg som förändringsagent eller konsult?

Kom med i programmet om organisationernas utveckling!

Programmet grundar sig på Bernard Lievegoeds tankar om utveckling i avslutning till dagens krav på ledarskap. Vi arbetar på engelska i olika europeiska länder under ett år i fem seminarier, vart och ett på fem dagar. Programmet startar i september 2013.

Hemsida

www.consultinginorganisations.org

Ta kontakt:

- Facilitator Tuija Bäck +358 400 904700 tuija.back@arinna.
- Facilitator George Perry, +44 7973 134739 georgeperry@eclipse.co.uk
- Facilitator Lauri Salonen +358 400 318312 lauri.salonen@posic.pp.fi

Medarbetareförbundet

Fackförbundet för alla medarbetare i antroposofiska verksamheter.

Är du intresserad av fackliga frågor? Vill du vara med och påverka på din arbetsplats och skapa en fungerande självförvaltning?

Vi erbjuder våra medlemmar kunskap och stöd utifrån en unik kombination av arbetsrätt och självförvaltning med antroposofisk grund. Vi har breda kunskaper om detta och en särskild förståelse för antroposofiska verksamheters olika särart, organisation och kultur.

- Vi erbjuder hjälp vid upprättandet av lokala kollektivavtal och lokala lönekriterier.
- Vi stödjer lokalombud och lokalavdelningar med utvecklingen av en modern antroposofisk självförvaltning, organisation, lönesättning och arbetsrätt.
- Vi finns tillhands för lokalombud och lokalavdelningar i det dagliga arbetet.
- Vi hjälper till med att systematisera arbetsmiljö- och kvalitetsarbetet.
- Vi stödjer enskilda medlemmar med individuell rådgivning vid arbetsrättsliga frågor och konflikter, genom samtal och förhandlingar.
- Vi sluter Centrala kollektivavtal med HF.
- Vi bidrar med fortbildning av medlemmar, lokalombud och ledningspersoner i arbetsrätt, arbetsmiljö och självförvaltningens möjligheter.

Bli medlem du också!

Årsavgiften för medlemskap är 960:-/år. Medlemsavgiften kan betalas månadsvis, per kvartal, halvår eller helår. Du kan betala din medlemsavgift via autogiro eller direkt till postgiro 8348072-3.

Huvudmannaförbundet

Bästa HF-medlem!

Inför den stundande härliga sommaren har vi lite att informera om:

Kansliet

Nu har vi landat och installerat oss i våra nya fina lokaler på Lilla Nygatan i Stockholm/Gamla Stan och vi är mycket nöjda med flytten. VI söker just nu en ny ombudsman till HF:s kansli och får under tiden extern hjälp i ombudsmannaärenden, särskilt de som rör tvistefrågor. HF har ett avtal med Kenth Nauléer som vid behov kan bistå våra medlemmar med

fram för allt tvisteförhandlingar. Under sommaren kommer vi naturligtvis ändå att göra allt vi kan för att hjälpa er med alla era frågor.

Sommartider:

Vecka 25 och 26 (17/6 - 30/6) har kansliet reducerad bemanning och svara då begränsat i telefonen. Vecka 27-30 (1/7 - 28/7) är kansliet stängt, men har telefon-tid tisdagar. Vecka 31 och 32 (29/7 - 11/8) har vi återigen reducerad bemanning.

E-post och fax kommer normalt att hanteras några dagar i veckan. Vi har telefontid 1 dag i veckan - tisdagar - och avlyssnar meddelanden på telefonsvararen så ofta vi kan.

Vid akuta ärenden utanför telefontiden går det bra att ringa: Maria Rehnberg 0733-969 345 eller Marit Innala (vice ordförande) 0706-707 457. Under sommarperioden svarar vi på mejl när vi är i tjänst och i övrigt om det är akuta frågor: maria@huvudmannaforbundet.se och marit@mariagarden.se.

Kollektivavtalsfrågor

Nya löneavtal HÖK13 - Kommunal är i skrivandets stund ännu inte klart! Vi lägger ut information om detta på vår hemsida så snart det är klart.

Lärarytvalet - Avtalet som träffades 2012 var ett 3-årsavtal fram till 2015.

För 2013 gällde att Industrifackens sk Märke även skulle gälla för Lärarytvalet. Detta innebär följande tolkning från Lärarnas Samverkansråd vad gäller HF:s medlemmar i Fria sektionen:

Inför de lokala lönerevisionerna ska industrins märke på 6,8 % över 3 år (fram tom 2015) vara riktmärket. Det ger en garanterad del för 2013 på 2,0 - 2,6 % plus att man förväntar sig en satsning på lärarna.

I revisionen behöver även huvudmännen beakta hur man tänker kring lönerna 2014 och 2015, då avtalet för dessa år är sifferlöst. Det kan också vara klokt att vänta med lönerevisionen och den lokala förhandlingen tills dess att Kommunal också är klara med sina centrala löneförhandlingar (dvs HÖK 13).

MeF-avtalet - Alla löneförhandlingar sker lokalt, dvs inga centrala överenskommelser görs av parterna.

Pensionskassan Prometheus

Ni som ännu inte har valt Prometheus som förvaltare av hela tjänstepensionen kan när som helst under 2013 göra det! Valet gäller då för hela löneåret 2013. Tala med din arbetsgivare, eller ta kontakt med kansliet på Prometheus/ HF så hjälper vi dig.

HF Förbundsstämma

Den 18 april 2013 hade HF sin årliga förbundsstämma i Ytterjärna Kulturhus. Vi passade då också på att fira vår 20-åriga existens med lite extra festigheter på kvällen. Dagen började med en givande styrelsekurs led av Satish Sen.

Under den därpå följande förbundsstämman valdes följande styrelse:

Rüdiger Neuschütz (ordförande), Marit Innala (vice ordförande), Andreas Schlumpf, Lennart Danielsson, Sofia Edgren och nyvalda Amelie Wallmark.

Valberedningen består av Kristoffer Lüthi (sammankallande), Jens Hansen och Geseke Lundgren.

Fullmäktigeprotokollet finns på HF:s hemsida, liksom Årsredovisningen 2012.

Seminarier, kurser mm

Till hösten planerar HF att hålla utbildning och seminarier kring styrelsefrågor, ledning och kollektivavtal. Information om detta läggs ut på vår hemsida framöver.

En skön och härlig sommar tillönskas er av styrelsen och kansliet genom Rüdiger, Maria, och Vibeke

KOLOFON

Forum Antroposofi ges ut av Antroposofiska Sällskapet i Sverige genom styrelsen (Mats-Ola Ohlsson, Dick Tibbling, Ulrike von Schoultz, Brita Lidström Geelmuyden, Per-Erik Jonsson, Inger Hedelin, Cristina Di Marco, Tobias Ossmark)

REDAKTION

Tobias Ossmark, redaktör
Felix Nieriker
Göran Nilo

REDAKTIONSRÅD

Cristina Di Marco,
kontaktperson i styrelsen.
Noomi Hansen
Rådskretsar välkomnas

GRAFISK FORM

Ritator

TRYCK

EKTAB (Eskilstunakurirens tryckeri) Ett ISO 14001-certifierat tryckeri som enbart använder vind-producerad el.

PRENUMERATION

Kontakta sekretariatet eller registrera på hemsida, 240 kr/år.

HEMSIDA

antroposofi.nu

ANTROPOSOFISKA SÄLLSKAPETS

SEKRETARIAT

e-post kontakt@antroposofi.nu
tel 08-554 302 20

KONTAKT MED FORUM

redaktör Tobias Ossmark
e-post: tobias@antroposofi.nu
tel 073 657 72 84.
postadress: Forum Antroposofi,
pl 1800, 153 91 Järna

UTGIVNINGSPAN FÖR 2013
deadline för 2013-3 ca 15 augusti
för utgivning i början av september,
för 2013-4 ca 5 oktober
för utgivning i mitten av oktober,
för 2013-5 ca 20 november
för utgivning i början av december.
För längre uppslag, vänligen anmäl i god tid innan deadline.

ANNONSERING

Helsida färg 5000 kr och del av sida till proportionerligt pris. För privatpersoner: radannonser 80 kr. Tidskriftens format: höjd 315 mm, bredd 235 mm.
Kontakta sekretariatet.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Arkivögonblick

Grundsten - Dubbel - Dodekaeder

I början av september 1913 fick Max Benzinger i München uppdraget av dr. Steiner att utföra dubbeldodekaedern för grundstenen i tjock kopparplåt. Instruktionen från Steiner var (till att börja med): klotdiameter för den stora dodekaedern 68 cm, för den lilla dodekaedern 54 cm.

Efter att Benzinger färdigställt grundstenen i München anlände han till Dornach den 11 september. Den 17 september förde dr. Peipers grundstenen till Haus Brodbeck i Dornach (det provisoriska kontoret för byggledningen). Samma dag påbörjades utgrävningarna av gropen för grundstenen (6 m i omkrets och 1,75 m djup). Sedan gjöts en låda (för dodekaedern) i botten av gropen med höjdmått 1 m, längd 1,2 m och bredd 70-80 cm.

Den 19 september kom Steiner till kontoret i Haus Brodbeck och överlämnade två pyriter till Benzinger: en stor 30 mm lång och 20 mm hög och en liten 25 mm lång och 15 mm hög. Vidare angav Steiner att de båda pyriterna skulle fästas "svävande" i mitten av dodekaedern, närmare bestämt den stora pyriten i den lilla dodekaedern och den lilla pyriten i den stora dodekaedern.

Sedan anpassades en förslutningsplatta (lock) för öppningen. Den löds fast efter det att Steiner lagt in den ihoprullade perga-

menturkunden i dubbeldodekaedern (under högtidscermonin).

Grundstenen bars ned i djupet av gropen av 5 personer: på vänster sida av herrarna Linde och Brunner och på höger sida av arkitekt Schmid-Curtius och dr. Grosheintz och längst bak av dr. Peipers. De lade dubbeldodekaedern i den betonggjutna gropen på ett sådant sätt att den stora dodekaedern kom att ligga mot öster och den lilla dodekaedern mot väster. Sedan gick Rudolf Steiner ner och slog med en järnhammare först tre gånger, sedan fem gånger, sedan sju gånger på den lilla dodekaedern och sedan tolv gånger på den stora.

Därefter tog Steiner en liten trekantig spade och kastade med densamma jord tre gånger på grundstenen, likaså gjorde de andra styrelseledamöterna (i Johannesbauverein) dock med en annan spade. Sedan skyfflade man gropen helt full med jord och efter högtidsstunden gjöts betonglådan helt igen uppifrån.

Av den bilagda teckningen framgår det helt tydligt att förhållandet mellan den stora och lilla cirkeln är ett annat hos grundstenen än hos motsvarande cirklar på planritningen för det gamla Goetheanum.

Bildberättelse och skiss på framsida: Carl Kemper, Dornach i november 1955. Skissen har oss veterligen ej tidigare publicerats. Copyright: Dokumentation am Goetheanum, i samarbete med tidningen Forum Antroposofi.